www.nv-online.info

На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...
Якуб КОЛАС

Народная Воля

№ 11 (4263)

6 лютага 2018 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай
і рускай мовах

Выдавец:
УП «Народная Воля».
Кошт — свабодны.

Да ўвагі!
Хто хоча набываць газету ў офісе рэдакцыі — чакаем!

БЕЗ РУЖОВЫХ АКУЛЯРАЎ

Аляксандр КЛАСКОЎСКІ,
спецыяльна для "Народнай Волі"

Нават касметыку адклалі ўбок

Рэформа выбарчага заканадаўства прыпынена. Пра гэта заявіла днямі старшыня Цэнтрвыбаркама **Лідзія Ярмошына**.

Тыя прапановы, што былі падрыхтаваны летась міжведамаснай групай пад кіраўніцтвам Ярмошынай, мяркуючы па яе ж выказваннях, і на рэформу не цягнулі. Хутчэй што касметыка. Але і гэты зусім не рэвалюцыйны праект, як бачым, пакладзены пад сукно.

Натуральна, што вырашала не Ярмошына, а той, каго яна называе сваім працадаўцам. Гэта фактычна пацвердзіў і спецпрадстаўнік Парламенцкай асамблеі АБСЕ **Кент Харстэд**, які быў у Мінску ў студзені і цікавіўся, чаму ўлады не выконваюць рэкамендацыі што да паляпшэння выбарчага заканадаўства, сфармуляваныя місіяй АБСЕ яшчэ па выніках парламенцкіх выбараў 2016 года. Дык вось, са слоў Харстэда, *"было тлумачэнне ад прэзідэнта, што прыярытэтам ёсць стабільнасць у краіне і таму яны не могуць рухацца далей у гэтым пытанні"*.

Чым жа падрываюць стабільнасць рэкамендацыі АБСЕ? Яе эксперты раяць, напрыклад, рэгістраваць партыі (а гэта ў нас не робіцца з 2000 года), стварыць іншыя ўмовы для палітычнай канкурэнцыі, нарэшце – пры падліку галасоў выразна паказваць прысутным кожны бюлетэнь.

Што, ад гэтага неба на зямлю зваліцца? Ва ўяўленні беларускіх кіроўных вярхоў – мусіць, і сапраўды так. Бо такія навацыі разбураць усю непразрыстую сістэму "элегантных" перамог. Давядзецца сапраўды спаборнічаць за права застацца ва ўтульных крэслах, прычым вынік непрадказальны. А гэта – жах, які ляціць на крылах ночы.

Натуральна, наверсе ніколі не скажуць: баімся страціць крэслы, таму – ну яе да д'ябла, тую рэформу! Беларускія вярхі ўсё дзяўбуць пра нейкую стабільнасць. Маўляў, не пра сябе дбаем, а пра народ.

Рэжым хоча аўтарытарнай стабільнасці, што трымаецца на страху, апатыі, прапагандысцкім замбіраванні. Дэмакратыя для тутэйшых вярхоў – сінонім хаосу. Між тым найболей стабільнымі выглядаюць акурат краіны сталай дэмакратыі.

Многім у Злучаных Штатах Амерыкі недаспадобы цяперашні экстравагантны прэзідэнт **Дональд Трамп**. Але ягоныя апаненты не рыхтуюць вашынгтонскі майдан, бо можна абраць іншага кіраўніка выканаўчай улады праз чарговыя выбары. І ў любым выпадку болей за два тэрміны Трамп у Белым доме не прабудзе, канстытуцыю пад сябе перапісаць яму не дадуць.

Ангела Меркель на пасадзе канцлера Германіі аж з 2005 года, аднак жа там – ніякага падабенства з беларускай сітуацыяй, калі ў кіроўнага рэжыму ўсё схоплена, канкурэнты загнаны пад лаўку. Партыя Меркель раз-пораз мусіць змагацца за электарат на выбарах. І нямецкія бюргеры аддаюць перавагу выбарчым участкам, а не плошчы, бо на тамтэйшых выбарах рэальна лічаць галасы. А палітыкі мусяць карэкціраваць сваю лінію з улікам настрояў масы, бо інакшай падчас чарговай электаральнай кампаніі праляцяць як фанера над Парыжам. Тая ж Меркель, напрыклад, мусіла прызнаць памылкі ў міграцыйнай палітыцы.

У Беларусі ж вялікае начальства сваіх памылак прызнаваць не хоча. Вось цвердзяць заклінанні пра стабільнасць, але ж апошні раз масавыя вулічныя выступленні – так званыя дармаедскія пратэсты – былі справакаваны акурат уладамі з іх дэкрэтам №3. Такі адыёзны дакумент маглі стварыць толькі дзеячы, што адарваліся ад народа, страцілі зваротную сувязь (а найлепшая форма зваротнай сувязі – акурат дэмакратычныя выбары). Яшчэ болей, новы дэкрэт №1, напісаны замест ранейшага "дармаедскага", таксама можа стаць бомбай. Бяда, на мой погляд, у тым, што распрацоўваюць такія рашэнні людзі, якія думаюць не пра адказнасць перад выбаршчыкамі, а пра тое, які новы бізун вынайсці.

Рэжымы, у якіх выбары перастаюць быць выбарамі, самі штурхаюць грамадзян да змен праз вуліцу. І начальству не варта цешыцца моцай сілавога кулака (маўляў, вунь як спрытна разагналі леташні Дзень Волі, прыціснулі штрафамі ды арыштамі аматараў выходзіць на заклікі Міколы Статкевіча). Усё гэта да пары да часу. У гісторыі багата прыкладаў, як жорсткія рэжымы прагнівалі і валіліся за лічаныя дні.

Я сам не прыхільнік рэвалюцый, бо гэта гвалт з непрадказальнымі наступствамі. І для тых, хто сёння ў кіроўнай эліце, лепей было б пакрысе запускаць механізмы трансфармацыі беларускай мадэлі, каб пазбегнуць дэградацыі краіны і на нейкім этапе – забурэнняў.

Але наверсе, як бачым, пераважвае жаданне закансерваваць палітычную сітуацыю. І гэта, мяркую, вельмі недальнабачна.

ТАМ, ЗА ПРАХАДНОЙ...

ГАРОТНЫ ЛЁС
Мінскага падшыпнікавага завода вачыма рабочых

Казкі Мікалая Анціпава

Папярэдняя публікацыя на гэту тэму была змешчана ў "Народнай Волі" 5 мая 2017 года. На той момант сума ўсіх запазычанасцяў завода перад банкамі, дзяржавай, за матэрыялы і энергарэсурсы дасягала 900 мільёнаў рублёў. Многія чытачы не маглі паверыць, лічылі лічбу памылкай аўтара. Адзін з былых дырэктараў прадпрыемства нават спецыяльна пабываў на заводзе, каб пераканацца, што так і ёсць, што журналіст нічога не наблытаў.

Мінула больш за дзевяць месяцаў. З дапамогай былога работніка падшыпнікавага завода Аляксандра Еўдакімчыка мы вырашылі пацікавіцца развіццём падзей, ці з'явіліся на прадпрыемстве станоўчыя перамены, спадзяваннямі на якія калектыў жыве з 2009 года. Менавіта тады завод наведаў Аляксандр Лукашэнка. З усіх бакоў былі цвёрдыя абяцанні вывесці падшыпнікавы завод на сусветныя пазіцыі. Каб узмацніць кіраўніцтва, з Міністэрства прамысловасці прыслалі Аляксандра Лабусава. І вось вынік яго работы: запазычанасць за шэсць гадоў кіравання не знікла, а, наадварот, узрасла больш чым у дзесяць разоў. Гэта не перашкаджала яму, аднак, рэгулярна рабіць рэкламныя заявы. Адна з іх: "У сталіцы фактычна вырасце новы завод сусветнага ўзроўню!"

Але набытае за вялікія грошы, каля 70 мільёнаў долараў, абсталяванне па плане мадэрнізацыі перамен не прынесла. І А.Лабусаў развітаўся з заводам.

Новага дырэктара вымушаны былі шукаць аж у Расіі. Мікалай Анціпаў, які папрацаваў на Алтаі і ў Падмаскоўі, далікатна крытыкаваў дзейнасць папярэдніка і абяцаў, што усё пераменіцца ў бліжэйшы час. Маўляў, заказаў хапае. Кітайскай канкурэнцыі ў роліка-сферычнай галіне няма. Па многіх таварных пазіцыях Мінскі падшыпнікавы з'яўляецца манапалістам, бо валодае ўласнымі распрацоўкамі.

Карацей, паводле сведчання новага генеральнага дырэктара, усё спрыяла росту і выпраўленню хібаў. Ён гаварыў так: "Не нарасціць у такіх умовах аб'ёмы вытворчасці будзе вельмі дзіўным".

Мой добраахвотны памочнік Аляксандр Еўдакімчык працаваў у свой час станочнікам, потым, у перыяд пратэстных выступленняў рабочых на пачатку 1990-х гадоў, абіраўся ў склад страйкавага камітэта, а затым і старшынёй прафкама завода. Зараз Аляксандр Васільевіч не губляе сувязі з калегамі, пастаянна сочыць за падзеямі на МПЗ, збірае статыстычныя дадзеныя з розных крыніц, сустракаецца з людзьмі, якіх непакоіць гаротны стан былога флагмана прамысловасці.

(Заканчэнне на 2-й стар.)

СТРАТА

Бывай, Вялікі Беларус!

Напрыканцы мінулага тыдня маланкай даляцела з Франкфурта-на-Майне журботная вестка: на 108-м годзе памёр Вялікі Беларус – **Барыс Уладзіміравіч Кіт**. Ён праславіў нашу краіну, сваю Радзіму, на ўвесь свет.

Акадэмік Сусветнай Акадэміі астранаўтыкі. Аўтар першага ў гісторыі падручніка па ракетным паліве. Яго імя разам з імёнамі славутых вучоных Амерыкі, прадстаўнікоў вышэйшага інтэлекту чалавецтва ХХ стагоддзя замуравана ў капсуле часу ў сцяне Капітолія.

Жыццёвыя шляхі-дарогі Барыса Уладзіміравіча Кіта пачыналіся з Беларусі. Яго Бацькаўшчына – вёска Агароднікі Карэліцкага раёна. Ён вучыўся ў Наваградскай гімназіі, Віленскім універсітэце імя Стэфана Баторыя. Актыўны ўдзельнік Сялянска-работніцкай грамады, выкладчык матэматыкі, дырэктар Віленскай, затым Наваградскай беларускай гімназіі, Адміністрацыйна-гандлёвага інстытута ў Маладзечне…

Здаецца, зусім нядаўна дэмакратычная грамадскасць шырока адзначала 100-гадовы юбілей "найпершага беларуса з беларусаў свету", як назваў Бырыса Уладзіміравіча Васіль Быкаў. Крыху больш за месяц таму, напрыканцы снежня, мы, супрацоўнікі "Народнай Волі", віншавалі гэтага славутага чалавека з Новым годам і выказвалі спадзяванне, што дачакаемся яшчэ 110-годдзя. І вось…

"Народная Воля" не аднойчы расказвала пра жыццё Барыса Уладзіміравіча Кіта. Але сёння немагчыма не нагадаць яшчэ раз. На 2-й старонцы чытайце радкі Лідзіі Савік, якая шмат гадоў падтрымлівала сяброўскія адносіны са знакамітым земляком. На 3-й старонцы нататкі галоўнага рэдактара "Народнай Волі" Іосіфа Сярэдзіча (у перадруку) пра тое, як група беларусаў гасцявала ў Барыса Кіта падчас святкавання яго 100-годдзя і пра яго адказы на мноства пытанняў.

ЧУЛІ?

Помнік Тадэвушу Касцюшку – ужо ў Беларусі

3 лютага помнік Тадэвушу Касцюшку дабраўся да Мінскай мытні, а 4 лютага былі афармлены ўсе дакументы.

"Дзякуючы спрыянню Міністэрства культуры і Мытнага камітэта помнік вызвалены ад усіх плацяжоў і збораў пры перавозцы праз мяжу. Гэта адбылося, бо ў законе ёсць пункт, што культурныя каштоўнасці вызваляюцца ад такіх плацяжоў. Пасля рашэння аб усталяванні помніка Міністэрства культуры за лічаныя дні выдала нам дакумент пра тое, што помнік прызнаецца культурнай каштоўнасцю (не блытаць з гісторыка-культурнай), улічваючы ягоныя мастацкія вартасці і значнасць для краіны. За што ім вялікі дзякуй, бо мытныя плацяжы маглі скласці амаль поўны кошт помніка", – паведаміў на сваёй старонцы ў "Фэйсбуку" ініцыятар усталявання помніка славутаму беларусу Глеб Лабадзенка.

"Такім чынам, да запланаванай даты, дня народзінаў (4 лютага) выдатнага сына Беларусі Андрэя Тадэвуша Банавентуры Касцюшкі мы паспелі амаль усё, 90 працэнтаў справы. Помнік гатовы і дастаўлены (ахвярным учынкам Алеся Сапегі, які дзеля гэтага за тры дні наматаў больш за 2000 кіламетраў). Ахвярнаю працаю скульптара Геніка Лойкі, які ездзіў ажно ў Харкаў, каб там давесці свой твор да ладу перад адліўкай. Пастамент гатовы (яшчэ раз дзякую фірме «Гранітны свет» з Заслаўя, якая робіць пастамент менш чым за палову кошту). Шыльда адлітая і мацуецца да пастамента.

Засталося давесці да канца справу з падмуркам (чакалі асобнага дазволу на гэтыя працы, ён атрыманы). І тады ўжо будзем прызначаць дату ўрачыстага адкрыцця. Самы аптымістычны варыянт – наступныя выхадныя. Самы доўгі – першыя выхадныя сакавіка.

Ну, і віншую нас усіх, што мы з вамі супольна можам рабіць такія справы!"

ЧУЛІ?

Адчуй сябе алімпійцам

Да Алімпіяды застаюцца лічаныя дні, і ў беларускіх крамах пачалі прадаваць парадна-цывільную форму беларускіх алімпійцаў. Яна выраблена з матэрыялаў айчыннай вытворчасці на прадпрыемствах Беларусі, аб'ёмы яе паставак у гандлёвую сетку невялікія.

СУД

Апраўдалі і… затрымалі

У сакавіку 2017-га галоўны інжынер Мінскага завода колавых цягачоў Андрэй Галавач быў асуджаны па ч.3 арт.430 КК (атрыманне хабару ў асабліва буйным памеры) на 8 гадоў калоніі ўзмоцненага рэжыму з канфіскацыяй маёмасці.

Мінскі гарадскі суд адправіў справу на дадатковы разгляд, і ўчора суд Фрунзенскага раёна Мінска абвясціў 56-гадоваму галоўнаму інжынеру апраўдальны прысуд. Але… ён адразу ж быў затрыманы па новай справе.

Яго зноў падазраюць у атрыманні хабару ў асабліва буйным памеры. За магчымасць ажыццяўлення пастаўкі для патрэб прадпрыемства абсталявання коштам больш за 20 мільёнаў долараў мужчына нібыта атрымаў хабар у памеры 70 тысяч долараў.

ТОЧКА ЗРЕНИЯ

Александр ФЕДУТА

Бюджетные страдания – но не у нас

Покойный Михаил Задорнов любил с эстрады называть американцев «ну тупыыыыми!!!». Но вот проанализируешь процесс принятия бюджета в США и поневоле задумаешься: а кто на самом деле тупой – американцы или?..

Двадцать три дня правительство США не имело финансирования. Не только клерки не получали зарплату – даже статую Свободы сняли с довольствия, отключив от электрического освещения. Все это время шли ожесточеннейшие дебаты в Конгрессе: республиканцы и демократы до хрипоты спорили о том, как относиться к 700 тысячам молодых иммигрантов, нелегально привезенных в Америку в детстве. Дети ведь не виноваты в том, что пограничная служба США проворонила тот момент, когда их родители нелегально пересекли границу, а миграционная служба вовремя не депортировала их туда, откуда они прибыли. Но содержание всей этой молодежи, ее образование и лечение сейчас является предметом пристального рассмотрения конгрессменов. И демократы застопорили принятие бюджета – пока не получили надлежащие гарантии от большинства, что гуманизм в отношении этих 700 тысяч неграждан США все-таки восторжествует.

Для американского бюджета траты на содержание этих 700 тысяч – не самая большая статья расходов. Но принципиальная. Ничуть не менее принципиальная, чем безопасность. И уж куда более принципиальная, чем содержание президента вместе со всей его администрацией. А потому согласования в Конгрессе, а затем в Сенате шли не один день. И президент приезжал к парламентариям уговаривать их, дабы они пришли к согласию. И была создана межпартийная группа, чтобы выработать компромиссное решение.

И лишь после долгих-долгих дискуссий бюджет сверхдержавы был принят – как временный! Как постоянный он будет утвержден лишь после того, как требования парламентского меньшинства (а демократы сегодня в меньшинстве и в Конгрессе, и в Сенате) обретут силу закона. Лишь тогда они проголосуют «за».

Такая драка идет не за каждый цент, но за каждый миллион долларов. Причем речь не о примитивном «распиле» бюджета между округами, интересы которых лоббируют депутаты обеих палат, и отраслями, представленными корпорациями, которые поддерживают две крупнейшие партии США. Речь идет о принципиальных вопросах. О пропорциях бюджета. О том, какой процент пойдет на безопасность, а какой – на образование и науку. Скажите американцу, что есть страна, считающая себя цивилизованной и тратящая на образование менее одного процента своего бюджета, – и он только покрутит пальцем у виска: ну тупыыыыые!!!

Это о нас. Это о нашем бюджете. Это о наших зарплатах в системе образования и здравоохранения – в сравнении с отчислениями в различные спецфонды, на содержание бесконечно растущих в себестоимости спецслужб и т.д. И это о наших депутатах, дружненько голосующих за бюджет, – причем так за него голосующих, что потом приходится вносить коррективы задним числом. И о сути этих корректив нам не расскажут с телевизионного экрана. А зачем об этом рассказывать? Лучше рассказать, как космические корабли бороздят Большой театр, а команда ветеранов хоккея выиграла у команды ветеранов футбола.

И вроде бы все то же самое у нас, что и у американцев: президент, двухпалатный парламент – статуи Свободы не хватает, правда, но ее место занимает памятник Дзержинскому со всеми вытекающими последствиями. И депутаты у нас белые и пушистые, но… Но на образование и здравоохранение все равно тратится меньше одного процента. И никто от этого не краснеет, похоже, и не переживает. Ни спикеры двух палат Михаил Мясникович и Владимир Андрейченко, ни председатели бюджетных комиссий Людмила Добрынина и Владимир Пантюхов, ни, кажется, все остальные так называемые парламентарии.

В постановке Николая Пинигина гоголевский городничий печально вопрошает:

– Чему смеетесь?! Над собой смеетесь!

Но нам Гоголь с Пинигиным не указ. А также не закон и не декрет. И добро бы только нам – нашим депутатам также. Кого выбрали, то и имеем. И до тех пор, пока дебаты с обсуждений бюджета не будут транслироваться по телевизору вместо обрыдшего «Клуба редакторов» и я не увижу, что депутаты сражаются за каждую копейку статей «Образование» и «Здравоохранение», я не поверю в торжество белорусской демократии.

Хотя…

Хотя однажды белорусов – в 1996 году, кажется, – спросили, хотят ли они, чтобы органы государственного управления финансировались только из бюджета и гласно. И знаете ли вы, что они ответили на том референдуме?

…Весело, правда?

Ну, тупыыыыые…

Народная Воля http://www.nv-online.info 6 ЛЮТАГА 2018 г.

ТАМ, ЗА ПРАХАДНОЙ...

ГАРОТНЫ ЛЁС

Мінскага падшыпнікавага завода вачыма рабочых

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Паляванне на крытыкаў

На адну з сустрэч, якую я арганізаваў пры садзейнічанні Аляксандра Еўдакімчыка, прыйшлі некалькі чалавек.

Дзікаватая, але звыклая ў нашых рэаліях умова – просьба не называць на старонках газеты імён і прозвішчаў тых работнікаў завода, што згадзіліся распавесці пра гаротны стан прадпрыемства. Кожны з іх тлумачыць гэта так: "У курылках, у душавых мы пастаянна гаворым пра свае беды, але сіл на моцны пратэст пакуль няма. Кіраўніцтва зрабіла ўсё, каб раз'яднаць нас, напужаць і прымусіць паводзіць сябе з аглядкай. Кантрактная сістэма, ідэалагічныя пастухі, адсочванне, у якую партыю хто ўступіў, – і адразу ўціск, а там і да звальнення недалёка. Прафсаюз прамысловасці, які ўзначальвае Валерый Кузьміч, настолькі знясіліўся, што фактычна не мае ніякай магчымасці дапамагаць сваім арганізацыям на месцах. Як вынік, яны танцуюць пад дудку дырэктараў".

Для каго была паказуха?!

Першае, пра што хацелася даведацца, – як працуе суперкомплекс "MURARO"? Куплялі яго ў Італіі яшчэ пры дырэктары Лабусаве. З прыходам на пасаду Анціпава высветлілася, што комплекс, гаворачы па-рабочаму, не мае мазгоў, дакладней – набыты без праграмнага забеспячэння.

Каля 60 мільёнаў долараў доўгі час віселі мёртвым грузам на балансе прадпрыемства. Надзея ўспыхнула летам мінулага года. На ўрачыстую цырымонію з'явілася нямала ганаровых гасцей: памочнік прэзідэнта – галоўны інспектар па Мінску Уладзімір Карпяк, першы намеснік міністра прамысловасці Генадзь Свідэрскі, генеральны дырэктар ААТ "Беларускі металургічны завод" Анатоль Савянок, кіраўнік адміністрацыі Заводскага раёна Аляксандр Дараховіч… У прамовах з нагоды пуска "MURARO" ў эксплуатацыю хваліліся: вось як дасканала выконваюцца даручэнні прэзідэнта Беларусі па мадэрнізацыі МПЗ! Праўда, ніхто не сказаў, што з моманту даручэння ўжо праляцелі доўгія сем гадоў! За гэты час любое абсталяванне можа безнадзейна састарэць.

Прамоўцы тым не менш перад тэлекамерамі сцвярджалі, што з дапамогай комплексу "MURARO" завод пачне выпускаць унікальныя падшыпнікі для металургіі, горнарудных шахт. Гэта аўтаматызаваная лінія для вырабу нарыхтовак колцаў дыяметрам да 220 да 600 міліметраў. Яна павінна была замяніць 10 адзінак састарэлага абсталявання. І значна палепшыць асартымент вырабаў і іх якасць.

Прамовы гучалі аптымістычна. Але жыццё зноў паказала, што маніць, мякка кажучы, начальнікі навучыліся. Перарэзаўшы стужку, ганаровыя госці разышліся. А лінія як была, па сутнасці, мёртвай, так і застаецца фактычна бяздзейснай.

"MURARO" стала сімвалам бязладдзя на заводзе. Самы значны этап мадэрнізацыі вытворчасці правалены. Мадэрнізацыя стала, можна сказаць, злачыннай прафанацыяй.

Паводле версіі рабочых, дакументы аб прыёме лініі ў эксплуатацыю многія са спецыялістаў МПЗ не захацелі падпісваць, гэта зрабілі толькі гендырэктар і галоўны інжынер. Чаму? Таму што няма веры ў дарагую фактычна цацку, і ніхто з дасведчаных людзей не хоча падстаўляць сваю галаву. А дырэктар з бліжэйшым паплечнікам вымушаны былі гэта зрабіць.

Выклікалі прадстаўнікоў фірмы-вытворцы, італьянцы прыехалі і зрабілі вінаватымі гаспадароў: не так захоўвалі, не так камплектавалі, карацей, што хочаце, тое і рабіце.

Увогуле, інфармацыя аб мадэрнізацыі і аб лёсе сумнавядомай лініі засакрэчана. "MURARO" размешчана ў асобным памяшканні, уваход туды дазволены лічаным спецыялістам.

Праўда, днямі намеснік генеральнага дырэктара па эканоміцы Вольга Артамонава на пасяджэнні прафкама прызнала, што лінія не апраўдала спадзяванняў.

Між тым ніхто і нідзе не ўзнімае пытання, а хто ў выніку павінен расплаціцца за бязглуздыя, правальныя рашэнні.

Праўда, рабочыя кавальскага цэха задаволены: чым даўжэй будзе прастойваць суперлінія, тым выгадней ім. Для вырабу нарыхтовак для колцаў кавалі вымушаны працаваць у тры змены на старым абсталяванні. Каб заахвоціць іх, кіраўніцтва завода не шкадуе дадатковых выплат. Як кажуць, у каго гора, у каго радасць.

– Мы не вінаваты, што з мадэрнізацыі атрымліваецца пшык, – разважаюць кавалі, – нам абы заробак рос. Няхай з начальства стружку здымаюць…

Няма прадукцыі – няма грошай

Праграмныя заявы Мікалая Анціпава, якія ён ахвотна даваў у 2016 годзе, не выконваюцца. Для вынікаў без страт патрабаваўся штомесячны выпуск прадукцыі на 4–4,5 мільёна рублёў. На пачатку 2017 года новы гендырэктар меў намер давесці штомесячны выпуск да 6–6,5 мільёна. Рэальнасць жа такая, што ў канцы мінулага года не асвоілі і паловы з таго, аб чым марылі. Абяцаны заробак у 800 рублёў – таксама фантом. У справаздачах фігуруе лічба ў 711 рублёў за снежань. Гэта ў рабочых, якія працуюць у цэхах. Па заводзе лічба такая – усяго 697 рублёў. І выведзена яна з улікам дырэктарскай ласкі, перад святамі ўсім налічылі ў якасці прэміяльных па 80 рублёў. Рабочыя ж (заўважым, самай высокай кваліфікацыі) паказалі мне разліковыя лісткі, згодна з якім яны атрымлівалі апошнімі месяцамі на рукі ад 400 да 500 рублёў.

– Адкуль жа ўзяцца высокім заробкам?! – з болем у голасе пытаецца наладчык станкоў са стажам. – Няма прадукцыі – няма грошай!

Праблема не толькі ў заробках, але і ў кепскіх умовах працы. Доўгі час у цэхах фактычна не ўключалі ацяпленне. А калі ўключылі, то кіраўнікі сталі шантажыраваць:

– Хацелі цяпла? Цяпер альбо заробак, альбо камфорт! Адразу на тое і тое грошай няма.

Даўняя бяда і ў тым, што на заводзе няма пітной вады. Тая, што ліецца з кранаў, прыгодная толькі на тэхнічныя патрэбы. Санітарныя службы складаюць акты-пратаколы-прадпісанні, але вада ад папер лепшай не становіцца…

У гардэробных доўгі час не было асвятлення. Акон няма, дзверы вузкія – удвух не размінуцца, упоцемках пераапраналіся. Праз столь цячэ, вільгаць, адзенне гніе.

Падшыпнікавы завод, распавядаюць рабочыя, неяк наведала вялікая дэлегацыя прафсаюзных функцыянераў. ФПБ праводзіла акцыю, камісія абышла ўсе ўчасткі – матэрыялу хапіла аж на шэсць старонак. Рабочыя горка пасмейваюцца: "Ну і чым нам дапамаглі гэтыя прафсаюзныя дармаеды?! Як не было толку, так і няма".

Смачна есці! Тузаніна вакол абедаў

На пашыраным пасяджэнні прафкама разглядалі, як выконваецца калектыўная дамова. Беднасць вымушае ад некаторых ільгот адмаўляцца. Аднак для падтрымкі настрою рабочых вырашылі, што ўсім, хто будзе абедаць у сталоўцы, завод кампенсуе 20 працэнтаў кошту. Дырэктар цвёрда паабяцаў, што так і будзе, а ягоная намесніца па эканоміцы Вольга Артамонава запярэчыла: "Завод не пацягне!" У выніку – горкі смех і кепскі апетыт. Наеліся!

У цэхах і аддзелах пачалі з новай сілай бэсціць кіраўніцтва. Чуткі аб ціхім пратэсце дайшлі і да дырэктара. Зноў быў склікана прафкам. Пасля цяжкіх разваг вырашылі: усім, хто абедае ў сталоўцы, даплачваць 20 рублёў у месяц. Смехатура дый годзе!

У чым прычына?

Просім усіх удзельнікаў сустрэчы адказаць на пытанне: а чаму ж завод не можа нарошчваць выпуск прадукцыі, тым больш што яна запатрабаваная на рынку? І чым тлумачаць заняпад кіраўнікі завода?

Сутнасць адказаў такая: мадэрнізацыя правалена. Хто ў гэтым вінаваты? Рабочыя думаюць, што ранейшае кіраўніцтва.

– Старая ісціна, – настойліва сцвярджае адзін з самых вопытных рабочых прадпрыемства. – Як толькі міністэрства пачало прысылаць да нас варагаў, людзей далёкіх ад нашай спецыфічнай, некалі флагманскай вытворчасці, усё пайшло праз пенькалоду. Лінія "MURARO" – не адзіны прыклад набыцця кепскага абсталявання. На заводзе прастойваюць дзясяткі дарагіх, але мёртвых станкоў. І ўсе начальнікі, як гусі, да якіх вада не прыстае, мо ў нейкіх кабінетах іх крытыкуюць, але ж мы не ведаем пра гэта. І адной крытыкі мала…

– Увогуле, на заводзе вялікі недахоп кадраў, – лічыць слесар, таксама ветэран завода, – кадравікі вывешваюць аб'явы, патрабуюцца рабочыя ўсіх асноўных спецыяльнасцяў. І ніхто ні ў кога не спытае: а чаму пад сцягам так званай аптымізацыі былі звольнены тысячы высокакваліфікаваных рабочых?! Хто вам будзе выконваць вытворчую праграму? Навічкі? Вось яны і выконваюць яе ўсяго на палову!

Абсталяванне старое, зношанасць многіх станкоў даходзіць да 100 працэнтаў. Кругі шліфавальныя абы-што, алмазны інструмент кепскі. Самае галоўнае – не хапае кваліфікаваных майстроў, а вытворчасць жа ўнікальная.

Няма каму кіраваць вытворчым, тэхналагічным працэсам. У адміністрацыі завода людзі з недастатковым вопытам. Пра творчую атмасферу, як і пра энтузіязм, можна не гаварыць.

У цэху ролікавых падшыпнікаў доўгі час няма начальніка цэха. А гэта асноўны цэх. Каму толькі не прапаноўвалі пасаду! Ахвотнікаў няма. Вялікая бяда – кепская якасць металу, што паступае на завод са Жлобіна. Ён, бывае, на 90 працэнтаў не адпавядае тэхналагічным патрабаванням. У такарным вам распавядуць, што з прутка даўжынёю 6 метраў іншы раз толькі адзін метр якасны, астатняе – фактычна брак. Рабочыя патрабуюць у майстра: "Праверце метал!" А ў адказ: "Метал – не ваша справа. Працуйце!"

Ахаладжальная эмульсія такая, што метал імгненна ржавее.

У гендырэктара размова з падначаленымі кароткая: калі што – вон за вароты! Гэта не патрабавальнасць, а жорсткасць.

Разрэкламаваная ў маштабах дзяржавы аптымізацыя прывяла да таго, што ад спецыялістаў пазбаўляліся дзеля прыгожых справаздач. А зараз высвятляецца, што на падшыпнікавым заводзе няма каму працаваць. Кадравікі пішуць аб'явы, але склеіць разбітае не ўдаецца. Навічкі на завод ідуць неахвотна.

Лаві зладзеяў!

Пакуль на заводзе не разбіраюцца, чаму мільёны долараў змарнаваны ўпустую, але актыўна змагаюцца з так званымі несунамі. У мінулым годзе былі затрыманы пяць чалавек, у тым ліку і заводскія ахоўнікі з начальнікам каравула. Адна з аперацый адбылася ў выхадны дзень. У ціхім месцы цераз высокую агароджу перакідваліся латунныя чушкі вагой больш за 30 кілаграмаў кожная. Падазроны грукат пачулі ахоўнікі суседняга маторнага завода і выклікалі міліцыю. Выявілі і яшчэ адну групу зладзеяў, якая збіралася рэалізаваць некалькі скрадзеных тон латуні.

Не зразумела толькі, разважалі ўдзельнікі нашай сустрэчы, чаму ў гардэробных усталявалі відэакамеры, а там, дзе крадуць латунь, няма кантролю. Адных зладзеяў ловяць, а другім, пэўна, удаецца рабіць сваю брудную справу патаемна.

Паратунак – у агульным адпачынку?

Кіраўніцтва завода вынайшла арыгінальны метад выпраўлення становішча. Запланаваны месячны адпачынак для ўсяго калектыву.

На думку рабочых, страты пры гэтым будуць большыя, чым набыткі. Вытворчасць спецыфічная, а таму ўявіце сабе, наколькі складана запусціць усе тэхналагічныя лініі пасля месяца прастою. Тыдні два пойдзе на раскачку.

Характэрна, што на заводзе ўсталявалася атмасфера страху ва ўсім. Спецыялісты баяцца спрачацца з дырэктарам, баяцца лухту назваць лухтой, пражэкцёрства пражэкцёрствам. Начальнікі цэхаў – як хлопчыкі для біцця.

Выйсця з гаротнага стану рабочыя пакуль што не бачаць.

Мікалай ЗЯНЕВІЧ.

ИЗ ПЕРВЫХ УСТ

Николай МЕЛЬЧЕНКО: «Излишняя жесткость недопустима»

*Заместитель министра внутренних дел – начальник милиции общественной безопасности генерал-майор милиции **Николай Мельченко** ответил на вопросы «Народной Воле» о некоторых резонансных делах. А также рассказал, что сотрудникам спецподразделений регулярно напоминают о том, что применение силы и спецсредств во время задержаний должно быть обоснованным. «Излишняя жестокость недопустима», – говорит генерал.*

– Николай Александрович, недавно большой резонанс получила история об избиении девушек сотрудниками ОМОНа. Как вам кажется, не слишком ли много в последнее время случается подобных историй? Может, стоит проводить какие-то специальные тренинги с сотрудниками ОМОНа, объяснять им, что людей, которые не отстреливаются, не оказывают сопротивления, не стоит бить дубинками по голове, ломать им кости? Ну и вообще как-то объяснять, что людей надо любить…

– Мы постоянно проводим подобную разъяснительную работу. Но я, честно говоря, не помню случая, о котором вы говорите…

– Актриса Светлана Соколовская в новогоднюю ночь получила дубинкой по голове и оказалась в больнице с сотрясением мозга. Девушка была трезва и не оказывала сопротивления сотрудникам правоохранительных органов – она лишь набрала «102», чтобы пожаловаться на поведение одного из них. Ее подруг жестоко избили…

– Я таких фактов не знаю, если честно…

– Эта история уже несколько дней висит на всех сайтах. Делом занимается Следственный комитет.

– Я не могу просматривать все сайты. Но о таком факте, что в новогоднюю ночь сотрудники ОМОНа кого-то избили, я первый раз слышу…

Но что касается работы с сотрудниками спецподразделений, то она систематически проводится. И мы все время говорим об уважительном отношении к гражданам.

Другой вопрос, что иной раз и сами люди ведут себя неадекватно. И вы, наверное, знаете, что у каждого из нас есть не только права, но и обязанности. И что сотрудники спецподразделений имеют право применять физическую силу и спецсредства. Поэтому в каждом конкретном случае надо разбираться.

– А бывали случаи, когда сотрудников ОМОНа наказывали за чрезмерную жестокость?

– Если сотрудник виноват, он в обязательном порядке привлекается к дисциплинарной ответственности.

– И в чем это заключается? Премии лишают? Выговор объявляют?

– Все меры взыскания применяются в соответствии с дисциплинарным уставом.

– А много таких случаев было, например, за прошлый год? Можете привести какие-то цифры?

– Точные цифры не скажу. Замечу только, что такие факты – это исключение из правил.

– Николай Александро-вич, вы активно выступали по поводу принятия закона о противодействии домашнему насилию. Можете рассказать, когда этот законопроект наконец поступит в Овальный зал?

– Сейчас законопроект находится в стадии разработки, определяется концепция…

– А вам не кажется, что процесс както затянулся? Разговоры о необходимости принятия этого закона уже лет восемь слышны. Но дальше слов дело не идет.

– Не восемь лет, ну что вы… Может быть, года три, не больше. Готовить законопроект не так просто, как кажется на первый взгляд. Нам же потом по этому закону жить придется, поэтому необходимо учесть массу нюансов.

Могу сказать, что в этом году законопроект о противодействии домашнему насилию будет подготовлен.

– Еще позвольте уточнить: в прошлом году стала известна история о бывшем сотруднике ГУБОПиК МВД, которого подозревают в краже почти 270 тысяч долларов. Сообщалось, что он скрылся с деньгами в Румынии – получил гражданство этой страны. В конце года была информация о том, что его задержал Интерпол, однако Румыния отказалась выдать его Беларуси…

– Я знаю лишь общие обстоятельства этой истории. Владею некоторой информацией, но это сотрудник подразделения, которое я не курирую. Возбуждено уголовное дело, думаю, за комментариями следует обращаться в Следственный комитет.

– Николай Александрович, а как подобные истории сказываются на имидже МВД?

– Эта история – исключение из правил, так что без комментариев.

– А когда такие истории повторяются, у вас не возникает желания уйти в отставку? Думаю, вы знаете, что в интернете в последнее время весьма распространен призыв «*Шуневича в отставку!*». Вот лично вам не бывает стыдно за свою работу?

– Так а за что?!

Мне за свою работу не стыдно. Я ею горжусь.

Марина КОКТЫШ.

СТАРОНКІ БІЯГРАФІІ

Зорны космас беларуса

Пра яго з поўным правам можна сказаць "Чалавек-эпоха", у самым высокім сэнсе і духоўным багацці гэтага вызначэння, прыклад жыцця якога вучыць нас жыць па сумленні і любові да людзей і радзімы.

Калі толькі панарамна акрэсліць убачанае, перажытае, пералічыць імёны славутых землякоў і вучоных свету, з якімі сустракаўся, супрацоўнічаў, сябраваў Барыс Кіт, то і тады раскрываецца агромністы гістарычны пласт жыцця, удзельнікам і сведкам якога быў і ёсць гэты жывы сімвал няскоранасці і неўміручасці Беларусі.

Нарадзіўшыся ў Санкт-Пецярбургу (1910), дзе бацька быў на заробках, Барыс Кіт дзіцем бачыў падзеі лютаўскай рэвалюцыі, бальшавіцкага кастрычніцкага перавароту. А ўжо дома, у найпрыгажэйшых мясцінах Бацькаўшчыны – Карэлічы, Мір, Навагрудак – зведаў разруху і голад грамадзянскай вайны, кайзераўскай і белапольскай акупацый, падзяляў радасць бацькоў з нагоды абвяшчэння БНР. З моманту, калі бацька з родных Агароднікаў на кані адвёз Барыса ў Навагрудскую гімназію і сказаў: "Болей, сын, я табе нічым дапамагчы не змагу, далей дабівайся ўсяго сам", – і пачаў будучы славуты беларус сам тварыць сваё жыццё, рана пазначанае высокай нацыянальнай свядомасцю, многімі талентамі і сілай волі.

Сялянскі хлопец – студэнт фізмата Віленскага ўніверсітэта імя Стэфана Баторыя, актыўны ўдзельнік Сялянска-работніцкай грамады, выкладчык матэматыкі, дырэктар Віленскай, затым Навагрудскай беларускай гімназій, паслядоўны, непахісны змагар за беларускую справу супраць апалячвання і русіфікацыі, за беларускае школьніцтва, з прыроджаным дарам настаўніка, ён і ў гады Другой сусветнай вайны, падчас жорсткай нямецкай акупацыі вучыў дзяцей, аберагаў моладзь ад угону ў Германію, заснаваўшы ў Маладзечне Адміністрацыйна-гандлёвы інстытут. І за гэтую сваю дзейнасць сядзеў і пры паляках у Лукішках, і пры немцах у Глыбоцкай турме, штодня чакаючы расстрэлу…

Вымушаны пакінуць радзіму ў 1944 годзе, каб пазбегнуць яшчэ і сталінскага ГУЛАГа, Барыс Кіт зведаў пасляваенныя дарогі Еўропы, разбуранай вайной. Ён адным з першых выгнанцаў-беларусаў апынуўся ў ЗША, стаў заснавальнікам беларускай калоніі ў Саўт-Рыверы (штат Нью-Джэрсі), выпісваў расцярушаных па Еўропе суайчыннікаў у вольны свет, апекаваючыся імі на першых кроках, імкнучыся іх аб'яднаць у нязнаных умовах новай краіны.

Нью-Ёрк, Саўт-Рывер, Лос-Анджэлес, Вашынгтон – ад звычайнага супрацоўніка розных фірм да высокага ўзлёту навукоўца, аднаго з першапраходцаў амерыканскай астранаўтыкі – так складваўся жыццёвы лёс Барыса Кіта, які не згубіўся ў чужамоўным свеце: бо, ведаючы французскую, нямецкую, польскую, рускую, беларускую мовы, вельмі хутка авалодаў і англійскай. Як пазней адзначаў Васіль Быкаў, *"талерантная натура Барыса Кіта прагнула міру і душэўнай гармоніі, пры якіх толькі магчыма было разгарнуць свае стваральныя здольнасці. Тое надарылася не адразу, але, як сказана, – шукайце і знойдзеце. Спадар Кіт шукаў…"*

Пасля некалькіх гадоў працы ў амерыканскай астранаўтыцы напісаў першы ў гісторыі падручнік па ракетным паліве (з прадмовай славутага фон Кармэна), які стаў настольнай кнігай для тых, хто займаўся даследаваннямі космасу. Барыс Кіт садзейнічаў паяднанню высілкаў амерыканскіх і савецкіх вучоных у гэтай галіне, напісаў кнігу пра развіццё савецкай касманаўтыкі, удзельнічаў у падрыхтоўцы палёту амерыканцаў на Месяц.

Дакладнае азначэнне навуковай постаці Барыса Кіта даў Міхась Ткачоў, які сустракаўся з Барысам Уладзіміравічам у яго першы прыезд на Беларусь: *"І сёння, гаворачы пра стваральнікаў ракетнай тэхнікі, мы павінны ўсведамляць, што сярод выдатных ракетчыкаў і інжынераў побач з беларусам К.Семяновічам, ангельцам У.Кангрэвам, французам Р.Эно-Пельтры, амерыканцам Р.Годардам, немцамі Г.Обэртам і фон Браўнам, рускімі К.Цыялкоўскім і С.Каралёвым назаўсёды прапісалася імя Барыса Кіта".*

Але сваю ранейшую, любімую прафесію настаўніка, выкладчыка матэматыкі Барыс Кіт, таленавіты педагог-гуманіст, не пакідаў ніколі. Стаў прафесарам Вашынгтонскага Мерылендскага ўніверсітэта. Чытаў лекцыі ў яго філіялах у Еўропе, ужо як пераехаў у Франкфурт-на-Майне. З лекцыямі аб'ездзіў многія краіны свету: у Японіі ўздымаўся на Фудзіяму, атрымліваў дыплом акадэміка Міжнароднай акадэміі астранаўтыкі ў Канадзе, вандраваў па Індыі, Мексіцы, Англіі, Францыі, Іспаніі, Швецыі, Нарвегіі, Фінляндыі, Гаваях, шмат разоў быў у Польшчы, такой блізкай да радзімы. Як удзельнік штогадовых кангрэсаў астранаўтыкі пабываў ва ўсіх буйных гарадах Еўропы, выступаў з навуковымі дакладамі і ўсюды сустракаў былых вучняў, якімі найбольш ганарыўся як найвышэйшым дасягненнем свайго жыцця. Быў абраны сябрам многіх навуковых таварыстваў і акадэмій…

…Барыс Уладзіміравіч часта падкрэсліваў, што ён стаіць над палітыкай і ніколі не належаў ні да якіх партый і груповак. Яго палітыка – сумленне і доўгае, цікавае, змястоўнае жыццё, пабудаванае па агульначалавечых, хрысціянскіх законах. Атрымаўшы ў спадчыну здаровыя гены дзеда і бацькі – адвечных працаўнікоў-сялян, Барыс Кіт стаў грамадзянінам свету. Пры гэтым не страціў сваю беларускасць, не падпарадкаваўся бяздумна абставінам, што заўсёды былі маласпрыяльнымі для беларусаў, не ішоў за лёсам, а кіраваў ім. Яго глыбокае веданне сусветнай гісторыі, літаратуры, сучасных міжнародных праблем і становішча ў Еўропе, узаемаадносін з Амерыкай, як і ўменне мысліць, аналізаваць розныя факты, падзеі, характарызаваць дзеянні палітыкаў, дыпламатаў, іх памылкі, якія часта прыводзяць да войнаў і трагедый у жыцці цэлых народаў, здзіўляе дакладнасцю ацэнак, мудрымі меркаваннямі, разуменнем надзённых пытанняў і прадбачлівымі прагнозамі. (Магла ў гэтым пераканацца і з асабістых сустрэч з Барысам Уладзіміравічам і з нашых штотыднёвых тэлефонных размоў. – **Л.С.**)

Лідзія САВІК,
кандыдат філалагічных навук.

ІХ ДЭМАКРАТЫЯ

Ільхам Аліеў ідзе на датэрміновыя выбары

Учора прэзідэнт Азербайджана Ільхам Аліеў падпісаў распараджэнне аб правядзенні пазачарговых прэзідэнцкіх выбараў. Яны прызначаны на 11 красавіка 2018 года замест кастрычніка 2018 года.

У 2016 годзе ў Азербайджане прайшоў рэферэндум аб унясенні змяненняў у Канстытуцыю. Усяго ў галоўны дакумент краіны ўнеслі 29 папраўак. Сярод іх – падаўжэнне тэрміну прэзідэнцкіх паўнамоцтваў з пяці да сямі гадоў. 54-гадовы Ільхам Аліеў займае пасаду прэзідэнта з 2003 года, пераняўшы яе ад хворага бацькі, і ўжо тройчы перамагаў на прэзідэнцкіх выбарах (у 2003-м, 2008-м і 2013 гг.), хоць апазіцыя кожны раз лічыла вынікі галасавання сфальсіфікаванымі. Яго цяперашні прэзідэнцкі тэрмін павінен скончыцца ў 2018 годзе.

Паводле іншай папраўкі, у краіне стварылі дзве пасады віцэ-прэзідэнтаў, якіх прызначае і звальняе сам прэзідэнт.

У 2017 годзе Аліеў прызначыў першым віцэ-прэзідэнтам Азербайджана сваю жонку, дэпутата Меджліса Мехрыбан Аліеву.

Народная Воля http://www.nv-online.info 6 ЛЮТАГА 2018 г.

СУСТРЭЧА

Незабыўныя дні з Барысам Кітом

Так, яны назаўжды застануцца ў маёй памяці. І не толькі ў маёй. Разам са мной да Барыса Кіта ў Франкфурт-на-Майне адправіліся яшчэ пяць беларусаў.

Прызнаюся, хваляваліся ўсю дарогу. А раптам… Чалавеку не пяцьдзесят і не семдзесят, а **ўсе 100!**

І якая радасць апанавала нас, калі мы ўбачылі перад сабой не нямоглага старца, а вясёлага, жыццярадаснага чалавека. Абдымкі, поціскі рук, першыя цёплыя словы… Я асабіста раней ні разу не сустракаўся з Барысам Уладзіміравічам, нашым славутым земляком, але, паверце, адчуванне было такое, быццам бы мы знаёмы даўным-даўно: ён вітаў кожнага з нас як блізкага, самага дарагога сябра. Такая ж сардэчнасць зыходзіла і ад яго вернай спадарожніцы Тамары. Здавалася, гэтых шчырых, лагодна-ўсмешлівых людзей паслаў нам сам Бог!

У многіх нямецкіх рэстаранах няма гардэробаў, наведвальнікі вешаюць вопратку побач са сталамі на разгалінаваныя рожкі. Я, як маладзейшы за Барыса Уладзіміравіча на сорак гадоў, вырашыў дапамагчы яму зняць куртку. І трапіў у нялоўкую сітуацыю. "Дзякуй, дзякуй, я сам", – пачуў ветлівы адказ векавога Кіта. А каб згладзіць маю разгубленасць, Барыс Уладзіміравіч пажартаваў: "Калі хочаце, я магу паказаць вам позу чаплі?"

Такога я не мог уявіць сабе нават ува сне. Чалавеку **100**, а ён можа стаяць на адной назе, выцягнуўшыся ўсім целам наперад і шырока раскінуўшы рукі. "Штодзённая гімнастыка дапамагае, – заўважыўшы наша здзіўленне, удакладніў юбіляр. – Кожны дзень з Тамарай хвілін па трыццаць займаемся".

Вядома ж, такое незвычайна цёплае знаёмства з Барысам Уладзіміравічам нібы рукой зняло тое хваляванне, якое адольвала падчас пералёту з Мінска ў Франкфурт-на-Майне. Выбраўшы ўтульнае месца ў галоўнай зале рэстарана, мы ўсе размясціліся за адным доўгім сталом. Пакуль рассаджваліся, спадар Кіт некалькі разоў паўтарыў: "Як я цешуся, як я цешуся…" Пагадзіцеся, якое прыгожае слова – *цешуся*. Сёння ў Беларусі яго не часта пачуеш. Звычайна кажуць: радуюся. А Барыс Уладзіміравіч Кіт, з якім мы бачыліся два дні, ледзь не праз кожныя дзесяць хвілін прамаўляў: "Як я цешуся…" Гаварыў ён на чысцюткай беларускай мове. Як быццам не шэсцьдзясят шэсць гадоў таму пакінуў Бацькаўшчыну, родную Беларусь, а толькі ўчора ці ў крайнім выпадку пазалетась.

З аповедаў, якія некалі тут, у Франкфурце-на-Майне, запісаў Васіль Быкаў і якія "Народная Воля" друкавала ў шэрагу папярэдніх нумароў, вы, шаноўныя чытачы, ведаеце, якое нялёгкае, поўнае драматызму і выпрабаванняў, жыццё пражыў Барыс Уладзіміравіч Кіт. Таму, мяркую, няма сэнсу паўтараць радкі яго біяграфіі, лепш вернемся ў той гасцінны рэстаран, дзе мы аднымі з першых беларусаў віншавалі стагадовага юбіляра-земляка, чалавека, якога ведаюць ва ўсім свеце за яго глыбокі розум, за яго велізарны ўклад у сусветную навуку, за яго гуманістычную грамадзянскую пазіцыю. Па ўсім было бачна: Барыс Уладзіміравіч *цешыўся* кожнаму прывітанню, кожнаму слову, перададзенаму з Бацькаўшчыны. Вось ён трымае ў руках амаль трохкілаграмовы духмяны каравай "Радзівілаўскі", а ў вачах блішчаць, быццам ранішняя раса, слёзы. Слёзы радасці! Сувеніры з радзімы падрыхтавала не толькі наша кампанія. Арыгінальныя, з нацыянальным каларытам гасцінцы перадалі праз нас жонка Васіля Быкава – Ірына Міхайлаўна, літаратуразнаўца Лідзія Савік, прафесар Адам Мальдзіс.

Пасля афіцыйнай цырымоніі наступае момант падняць тост за Барыса Уладзіміравіча, да ста гадоў якому на той дзень не хапала менш тыдня. Я глянуў спачатку на спадарыню Тамару, потым на самога Кіта, пытаючыся: "Што будзем піць?" Па выразе твараў зразумеў: "Усё, што і госці". Заказалі чырвонае віно. Пад цікавую гутарку не заўважылі, як за першым келіхам апусцеў другі… Гэта ўжо назаўтра я спытаю ў Барыса Уладзіміравіча: "Як самаадчуванне?" І пачую: "Нармальнае". Аказваецца, спадар Кіт, пражыўшы сто гадоў, у жыцці ад нічога не адмаўляўся. Але і нічым не злоўжываў. Моцнымі спіртнымі напоямі не захапляўся, а вось ад келіха віна ці куфля піва не адмаўляўся. Як кажуць, не перабіраў і з харчамі. І гэта, мабыць, таму, што ў дзяцінстве зведаў голад. Каб неяк выжыць пасля рэвалюцыі 1917 года, бацькі вымушаны былі вярнуцца з Піцера ў вёску Агароднікі Карэліцкага раёна, што на Гродзеншчыне.

За сталом – восем чалавек. Гутарка не спыняецца ні на хвіліну. Мы, землякі Барыса Кіта, з цікавасцю ловім кожнае яго слова, рух яго рук, усмешку. Баімся стаміць яго сваімі пытаннямі, а ён, здаецца, толькі *цешыцца*, адтаго, што мы іх безупынна задаём, іншы раз не звяртаючы ўвагу на этыкет. Вось нехта зноў пацікавіўся здароўем Барыса Уладзіміравіча, маўляў, ці часта наведвае дактароў. Дзякуй Богу, у гэтым асаблівай патрэбы няма. Хоць яго малодшы сын – адзін з самых вядомых лекараў у ЗША, па дапамогу да яго і да іншых дактароў спадар Кіт звяртаецца ў рэдкіх-рэдкіх выпадках. Калі ён вельмі гучна засмяяўся, я заўважыў: якія прыгожыя зубы! Няўжо свае? Пытацца ў самога юбіляра неяк няёмка, а таму, выкарыстаўшы момант, вырашылі пацікавіцца ў Тамары. І пачулі: "Усе зубы ў Барыса Уладзіміравіча свае, толькі на некалькіх стаяць каронкі". Во малайчына! Усім бы беларусам такія зубы!

І не толькі зубы. Моцнае ў спадара Кіта здароўе! Гляджу, пятая гадзіна пайшла, як мы сядзім за сталом. Я і мае малодшыя сябры ўжо не супраць таго, каб збегаць, прабачце, у туалет, а стогадовы Кіт бесперапынна працягвае расказваць пра жыццё-быццё, як быццам яго нішто не турбуе. І толькі спадарыня Тамара, прыкладна праз паўгадзіны, намёкам дае зразумець: можа, на сёння хопіць, заўтра ж зноў сустракаемся?

Дамаўляемся: інтэрв'ю, якое мы яшчэ ў Мінску вырашылі ўзяць у Барыса Уладзіміравіча не зусім звычайна, пераносім на наступны дзень. Я, праўда, пакуль не кажу, што пытанні будуць не толькі ад мяне, але і ад іншых журналістаў "Народнай Волі". Але што да гэтага Барысу Уладзіміравічу? Ён, мне падалося, настолькі рады прызямленню ў Франкфурце-на-Майне "беларускага дэсанта", што гатовы задаволіць любую нашу просьбу.

…У нядзелю сустракаемся ў тым жа рэстаране, што ў самым цэнтры нямецкай фінансавай сталіцы. Каб ніхто не перашкаджаў браць інтэрв'ю, я знайшоў ціхі куточак у другой зале. Вядома ж, першыя пытанні задаваў свае, прадуманыя яшчэ ў самалёце.

– Барыс Уладзіміравіч, на вашым жыццёвым шляху было столькі выпрабаванняў, столькі розных цяжкасцяў, што далёка не кожны вытрымаў бы. Вы не проста вытрымалі ўсе экзамены жыцця, але, як кажуць, узялі лёс у свае рукі. Як вам гэта ўдалося?

– Я лічу, усё залежыць ад людзей. Адны – рашучыя, другія – менш рашучыя, адны больш разумеюць, як ім дзейнічаць у той ці іншай складанай сітуацыі, другія менш. Ну я, можа, больш рашуча дзейнічаў, а калі казаць канкрэтна, заўсёды імкнуўся да лепшага, цікавейшага. Думаеце, лёгка было пакідаць Радзіму, падавацца на Захад? Але я прааналізаваў усе акалічнасці і прыйшоў да высновы: мне ў чарговы раз пагражае небяспека, а калі так, то я павінен ратавацца…

– Далейшы ваш лёс залежаў ад таго, якое рашэнне вы прымеце…

– Так. Некаторыя мае сябры казалі: што ты робіш, Барыс, куды едзеш, што цябе чакае? Ці варта зрушвацца з месца… Я цвёрда вырашыў: варта!

– Час паказаў, што вы тады прынялі адзіна правільнае рашэнне. А можаце, ужо з вышыні сённяшніх дзён, назваць некалькі сапраўды лёсавызначальных эпізодаў са свайго жыцця?

– Усе маладыя гады я прысвяціў асветніцтву. Нават падчас вайны вучыў дзяцей. Дык вось, калі ў Паставах узначальваў семінарыю, быў такі жудасны выпадак. Немцы правялі карную аперацыю, усеялі горад трупамі. Прыходзіць палкоўнік-германец і кажа: арганізуй семінарыстаў на ачыстку горада ад забітых. Я разумеў, чым гэта можа адгукнуцца ў будучым для мяне, а таму адмовіўся ад выканання такога даручэння. Тады немец выхоплівае пісталет і цэліцца ў мяне. Добра, што побач стаяў бургамістр, які схапіў яго за руку і папрасіў не пазбаўляць настаўніка жыцця, маўляў, пытанне будзе вырашана і без яго ўдзелу. Калі б бургамістр прамарудзіў нейкую секунду – мяне ў жывых не было б. У той жа час я не меў права запляміць сябе супрацоўніцтвам з немцамі.

– Падчас вайны яшчэ былі выпадкі, калі жыццё вісела на валаску?

– Калі б я не пакінуў Беларусь і не падаўся на Захад, са мною было б тое, што сталася з мільёнамі бязвінных савецкіх людзей. Хоць я, акрамя вучыцельства, нічым іншым не займаўся.

– А на Захад як прабіраліся?

– З прыгодамі. Даводзілася прымаць рызыкоўныя дзеянні. Калі я знаходзіўся ў Зальцбургу, Чырвоная Армія брала ўжо Вену, у якой засталіся мае рэчы. Я вырашыў падскочыць за імі. Прыехаў, а там ужо цягнікі не ходзяць. Трэба як-небудзь шмыгануць на Захад. Толькі мясцовы цягнік ішоў у Сант-Пэйтэн, гэта такая мясцовасць. Думаю, пад'еду хоць кіламетраў пятнаццаць, а там пайду пешшу.

– Змаглі усё ж такі вырвацца?

– Лёс спрыяў мне. Прыехаў я ў Сант-Пэйтэн, бачу, стаіць санітарны цягнік. У "гармоніку", які злучае вагоны, сядзяць людзі. Я заскочыў, праз нейкіх пару хвілін цягнік крануўся…

– За плячыма сто гадоў, поўны век. Што лічыце галоўным дасягненнем жыцця?

– Галоўнае дасягненне, лічу, звязана з тым перыядам, калі я працаваў у ракетнай галіне ЗША. Напачатку ў амерыканскай касманаўтыцы выкарыстоўваліся маламоцныя палівы, якія не дазвалялі значна прасунуцца наперад. Нарэшце навукоўцы звярнулі ўвагу на плыўкі вадарод. Аднойчы падыходзіць да мяне начальнік: "Барыс, падрыхтуй абагульняючы даклад па плыўкім вадародзе". Далі мне некалькі тыдняў, і я пачаў актыўна працаваць. У выніку напісаў вялікую працу, і гэта быў прарыў у маёй кар'еры. Плыўкі вадарод стаў асноўным ракетным палівам, дзякуючы яму амерыканцы змаглі пасдаць карабель на Месяц, рэалізаваць праграму "Шатл" і многае іншае.

Я напісаў першы падручнік па ракетным паліве, якім дагэтуль карыстаюцца ў сусветных ракетных цэнтрах.

– Барыс Уладзіміравіч, а што засталося ў жыцці нерэалізаваным?

– У дзяцінстве я захапляўся ігрой на скрыпцы, маляваннем. Любіў гісторыю. Ледзь не паступіў на гістарычны факультэт Віленскага ўніверсітэта, але ж у той год быў вялікі наплыў, і я пайшоў на матэматыку, што і вызначыла маё далейшае жыццё.

– Раскажыце, калі ласка, пра тое, як склаўся лёс вашых дзяцей?

– Скажу шчыра, я вельмі хачу, каб на Радзіме ведалі, што мой старэйшы сын Валодзя, які нарадзіўся ў 1941 годзе ў Лебедзеве пад Маладзечнам, быў адданым беларускім патрыётам. Ён цудоўна валодаў беларускай мовай, цікавіўся ўсім, што адбывалася на нашай Бацькаўшчыне. Займаў вялікую пасаду ў амерыканскім аэракасмічным агенцтве (NASA). На жаль, у мінулым годзе памёр. 4 лістапада нарадзіўся і 4 лістапада памёр. Я ўсім кажу: з ягонай смерцю напалову памёр і я.

Малодшы сын Віктар скончыў тры ўніверсітэты, знакаміты ў Амерыцы хірург. Маю дзвюх унучак і двух праўнукаў. Старэйшая ўнучка Марына скончыла балетную школу ў Вашынгтоне. Выступала на адной сцэне з сусветна вядомым Рудольфам Нурыевым.

– Што вы ў людзях найбольш цэніце, найбольш паважаеце?

– Дабрыню. Добрыя, шчырыя сяброўскія адносіны. Не такія, што пагаварыў – і ўсё. Калі паміж людзьмі сапраўдная дружба, тады лягчэй жыць на свеце.

– Які, на ваш погляд, уклад жыцця найбольш спрыяльны для чалавека: заходні, ці, як мы кажам, наш, усходні, з адбіткам савецкай сістэмы?

– Дэмакратычны, сапраўды дэмакратычны, а не імітацыя пад дэмакратыю. Той, калі чалавек можа жыць так, як марыць, як хоча жыць. Я лічу, што ў Амерыцы найлепшая ў свеце сістэма дэмакратыі.

– Падсумоўваючы стогадовы жыццёвы шлях, вам можна толькі радавацца. Усявышні апекаваў вас і таму вы прыйшлі да векавога юбілею ў добрым здароўі і радасным настроі…

– Дзякуй Усявышняму, дзякуй лёсу, што кіраваў мною і даваў магчымасць вытрываць усе выпрабаванні!

– Наступнае пытанне, магчыма, не зусім карэктнае. Вы, Барыс Уладзіміравіч, самі вырашайце, адказваць на яго ці не. Можна і не адказваць, і наогул парайце мне, уключаць яго ў інтэрв'ю ці не ўключаць. Але я, як ваш суайчыннік, як чалавек, які блізкі вам па духу, хацеў бы высветліць вось такое пытанне. Бессмяротных людзей не бывае, наступіць такі час, калі трэба будзе і вам, Барыс Уладзіміравіч, павітацца за ручку з Богам, а ён вам, я ўпэўнены, дазволіць гэта зрабіць. Але ж да нас, вашых землякоў, дайшла інфармацыя, што вы ўжо купілі месца тут, у Нямеччыне, для свайго пахавання. А не думалі наконт таго, каб вярнуцца на Бацькаўшчыну?

– Я, безумоўна, думаў. Але для вас гэта такая цяжкасць будзе… Я не рашыўся на вашы плечы накладваць такія абавязкі. Тут ёсць Вісбадэн, там ужо ляжаць беларусы, архіепіскап Філафей…

– Вы будзеце сярод супляменнікаў, родзічаў?

– Так. Гэта першае. Там цудоўныя могілкі, на якіх пахавана нямала выдатных людзей, не толькі многія расійцы, але і прадстаўнікі іншых нацыянальнасцяў. Ну і самае важнае: тут, у Нямеччыне, на іншых могілках 20–30 гадоў хаваюць, а потым наверх кладуць другіх, трэціх… Знікае чалавек. А вось гэтыя могілкі застаюцца назаўсёды…

– Ну тады зусім шчыра… Я толькі баюся, каб вас не пакрыўдзіць. Але, скажыце, калі беларуская гісторыя захоча, можа, праз 50 гадоў, можа, праз 100, вярнуць вас на Радзіму, вы не супраць даць згоду на гэта сёння?

– Згода. Добра.

Я звяртаюся да сябра, які запісваў гэтыя словы на лічбавую відэакамеру:

– Гэта гістарычны момант. Запішы: калі Беларусь захоча вярнуць свайго знакамітага сына дахаты, на Радзіму, ён сёння, адзначаючы сваё 100-годдзе, гаворыць, што дае на гэта згоду.

Барыс Уладзіміравіч працягвае роздум:

– Добра. Тое, што вы мне гаворыце, я чую ўпершыню. Але гэта робяць усе народы.

– Так. Значыць, я не пакрыўдзіў вас гэтым пытаннем?

– Барані Божа. Беларусь – заўсёды мая Бацькаўшчына.

– А зараз, Барыс Уладзіміравіч, дазвольце перайсці да пытанняў, якія я прывёз для вас ад журналістаў "Народнай Волі". Святлана Калінкіна, напрыклад, просіць, каб вы адказалі на такое пытанне. У Беларусі вы працавалі дырэктарам гімназіі, настаўнікам, школьным інспектарам, а каб сёння вярнуцца ў тыя гады, ад якіх памылак вы ў першую чаргу перасцераглі б сваіх вучняў? Які галоўны ўрок дало вам жыццё?

– Шчыра кажучы, ёсць вучні якія радуюць і сваіх настаўнікаў, і сваіх бацькоў, а ёсць такія, якія, на жаль, не хочуць вучыцца. А ў жыцці самае галоўнае – гэта веды. Як кажуць, трэба вучыцца, вучыцца і яшчэ раз вучыцца! Нельга марнаваць час на ўсялякія гулянкі-п'янкі, іншыя ганебныя рэчы. Адным словам, мая парада: самае дарагое – гэта час, не губляйце яго дарэмна.

– А які галоўны ўрок усё ж такі дало вам жыццё?

– Быць добрым чалавекам. Нікому шкоды не рабіць. Мець чыстае сумленне. Я ніколі нікому не стараўся зрабіць дрэнна, толькі наадварот. Адным словам, трэба быць добрым для ўсіх…

– Барыс Уладзіміравіч, вось пытанне ад Марыі Эйсмант. За часы праўлення Лукашэнкі шмат маладых перспектыўных людзей пакінулі Беларусь. Як вы ставіцеся да іх рашэння будаваць сваё будучае па-за межамі Радзімы? Ці можна іх асуджаць, папракаць тым, што нельга будаваць дэмакратыю на сваёй радзіме, знаходзячыся за тысячы кіламетраў ад яе?

– Вандруючы па свеце, я пазнаёміўся з мноствам вялікіх людзей, якія дапамагалі сваёй Бацькаўшчыне лепш, чым некаторыя з тых, хто пражываў на месцы.

Вось і я. З'ехаў у Амерыку, але ні на адзін дзень не забываў і не забываю пра Радзіму.

– Што б вы маглі параіць маладым беларусам, якія ўсё ж такі ў сённяшніх умовах пакідаюць Беларусь…

– Пакідаць, калі ўзнікне такая неабходнасць, часова, а не назаўсёды. І дапамагаць Бацькаўшчыне ўсім, чым толькі можна.

– І яшчэ пытанне ад Марыі Эйсмант. Ці цікава, Барыс Уладзіміравіч, жыць у такім узросце, якога дасягнулі вы?

– Як для каго. Праўда, трэба прызнаць, што калі чалавек старэе, з'яўляецца нейкая апатыя, але гэта залежыць ад таго, як хто ставіцца да жыцця. Я яшчэ вельмі за ўсё перажываю, усім цікаўлюся, таму не згубіў прагу да жыцця.

– Зараз я зачытаю пытанні Марыны Коктыш. Першае – як вы спраўляецеся са стрэсамі?

– Стараюся пераключацца на нейкую іншую тэму, не ўзгадваць тое, што сапсавала настрой. Не трэба забіваць сябе дрэннымі думкамі… Больш увагі звяртаць на галоўнае і менш – на другаснае.

– Тая ж Марына Коктыш прасіла мяне задаць такое далікатнае пытанне: для вас тэма любові, кахання заўжды была актуальна?

– Як тут адказаць… Калі мець на ўвазе чыста фізіялагічны бок, то з узростам актуальнасць гэтай тэмы, безумоўна, зніжаецца, але набывае большае значэнне фактар маральнасці, прыгажосці ў адносінах паміж мужчынам і жанчынай.

– Ці былі ў вас учынкі ў адносінах да жанчын, за якія потым было сорамна?

– Не было. Я заўсёды шкадаваў сваіх прыхільніц і стараўся да апошняга быць з імі.

– Малады журналіст Віталь Гарбузаў пытаецца, што, на вашу думку, павінны зрабіць беларусы, каб стаць сапраўды свабоднымі людзьмі на сваёй зямлі?

– Пабудаваць сапраўды дэмакратычную дзяржаву. Улады не павінны кідаць людзей у турмы за іх погляды. І яны, улады, павінны разумець, што яны не вечныя…

– Пытанне Івана Макаловіча: чаму Беларусі так рэдка шанцавала на лідараў?

– Я так не казаў бы. Лічу, што за сваю гісторыю Беларусь мела нямала выдатнейшых лідараў. Я добра ведаў, напрыклад, Браніслава Тарашкевіча. Ён быў вялікім чалавекам!

– Алена Малочка прасіла спытаць у вас, ці даводзілася вам сустракацца з публіцыстам, гісторыкам, дзеячам старой рускай міграцыі Глебам Рарам?

– Не даводзілася.

– Яшчэ адно яе пытанне. Як вы думаеце, ці хутка наша грамадства пазбавіцца ад жорсткіх ідэалагем, ад вечнага падзелу людзей на "сваіх" і "чужых"?

– Мяркую, што не хутка. Трэба спачатку змяніць сістэму, у якой жыве грамадства, надаць ёй сапраўды дэмакратычную аснову.

– Вашы пажаданні беларусам, сваім суайчыннікам – тым, якія жывуць на Бацькаўшчыне, і тым, якія жывуць за яе межамі: Што б вы сёння маглі ўсім нам пажадаць?

– Каб усе былі шчаслівыя. Свабода, дэмакратыя – лепшы лад жыцця. Каб усё гэта было ў беларусаў, якія жывуць на Бацькаўшчыне.

…Два дні доўжылася наша сустрэча ў Франкфурце-на-Майне са слынным сынам Беларусі Барысам Уладзіміравічам Кітом. Час праляцеў, як адна хвіліна. Ужо ў самалёце я міжволі падумаў: добра было б, каб ён у такім веснавым настроі сустракаў і наступныя свае юбілеі – у 105, 110 і нават у 120 гадоў.

Іосіф СЯРЭДЗІЧ.
Мінск–Франкфурт-на-Майне–Мінск.

(2007 г.)

– З векавым юбілем, Барыс Уладзіміравіч!

У першыя хвіліны знаёмства.

Народная Воля
http://www.nv-online.info
6 ЛЮТАГА 2018 г.

ЛЮТЫ–2018

І зноў снег

Фотарэпартаж з Гомеля.
(TUT.by)

ПРАШУ СЛОВА!

Бясплатным бывае толькі сыр у мышалоўцы

Артыкул кандыдата медыцынскіх навук В.Моластава «Вопросы, на которые не ответили президенты…» ("Народная Воля" за 16 студзеня) выклікаў дыскусію. Вось і я прашу слова.

Адразу хачу сказаць: пра якую бясплатную адукацыю ў Савецкім Саюзе можа ісці гаворка? Як, дарэчы, і пра бясплатную медыцыну. Альбо пра бясплатнае жыллё. Шкада, што многія да гэтага часу знаходзяцца ў палоне камуністычных міфаў. Мала таго, што яны самі не ведаюць рэальнага стану рэчаў, дык яшчэ і працягваюць множыць хлусню. Я некалі вучыўся ў вясковай школе і магу на сто працэнтаў сцвярджаць, што тады ў нас навучанне было платным. Як і ў тэхнікумах, вучылішчах, інстытутах. А каб не быць галаслоўным, прывяду гістарычны дакумент – пастанову Савета Народных камісараў СССР №1860 ад 2 кастрычніка 1940 года. Чытаем: "Увесці… у 8-х, 9-х і 10-х класах сярэдніх школ, тэхнікумах, вучылішчах і вышэйшых навучальных установах плату за навучанне.

2.Устанавіць для навучэнцаў 8–10-х класаў сярэдніх школ, тэхнікумаў і вучылішчаў наступныя памеры платы:

а) у школах, тэхнікумах, вучылішчах Масквы і Ленінграда, а таксама ў сталічных гарадах саюзных рэспублік – 200 рублёў у год;

б) ва ўсіх астатніх гарадах, а таксама сёлах – 150 рублёў у год.

3.Устанавіць наступныя памеры платы за навучанне ў вышэйшых навучальных установах СССР:

а) у вышэйшых навучальных установах Масквы, Ленінграда і сталіцах саюзных рэспублік – 400 рублёў у год;

б) у вышэйшых навучальных установах, размешчаных у іншых гарадах – 300 рублёў у год.

Старшыня СНК СССР – В.Молатаў

Кіраўнік спраў СНК СССР – М.Халмоў".

Што тычыцца бясплатнай медыцыны, бясплатнага жылля і г.д., то прывяду дадзеныя з усесаюзнай газеты «Социалистическая индустрия», якая выдавалася да самага распаду СССР. У адным з яе нумароў была змешчана інфармацыя пра тыя сумы, якія вылічваліся з заробкаў працоўных, але якія ніколі не адлюстроўваліся ў разліковых лістах. Гэта:

– на адукацыю – 10%,
– на жыллё – 22%,
– на ахову здароўя – 11%,
– на пенсіённае забеспячэнне – 36%,
– на сацыяльнае страхаванне – 5,4%,
– на ўтрыманне кіраўнічага апарату – 5%.

Такім чынам, агульная сума вылікаў складала 95,4 працэнта. На заробак, за які мы распісваліся, заставалася ўсяго… 4,6%. Гэта значыць, што з заробленага, напрыклад, рубля нам на рукі плацілі толькі каля 5 капеек. І ў той жа час камуністычная прапаганда далдоніла, што ў Саюзе бясплатная не толькі вучоба, але і медыцына, і жыллё, і г.д. І мы верылі ў гэты падман. Некаторыя, як бачым, вераць і да сённяшняга дня.

Заўважу, зарплату ў Савецкім Саюзе доўгі час атрымлівалі толькі рабочыя і служачыя. А калгаснікі грошай наогул не атрымлівалі, за іх працу ім налічвалі працадні (так званыя палачкі), на якія выдаваліся зерне, бульба і іншыя сельгаспрадукты. Сяляне выжывалі ў асноўным за кошт таго, што мелі ў сваіх уласных гаспадарках. І мала хто меў магчымасць аплачваць вучобу дзяцей. Таму абсалютная большасць пасля заканчэння няпоўнай сярэдняй школы заставалася працаваць у тых жа калгасах.

Ды што казаць, бальшавіцкая сістэма прынесла больш шкоды, чым карысці. Той сацыялізм, які будавалі камуністы, гэта трагедыя для мільёнаў людзей.

Барыс Уладзіміравіч СТАРЫКЕВІЧ, пенсіянер, 83 гады.

Мінск.

КАЛОНКА АЛЕСЯ НЯЎВЕСЯ

Беларусу дай мільён, ды ў піўнуху пойдзе ён

У гродзенскі выцвярэзнік трапіў дзяцюк, у кішэні якога былі шведскія кроны ў суме, эквівалентнай 10 тысячам долараў. Пазней высветлілася, што ён ездзіў на заробкі ў Еўропу.

Выцвярэзнік стаў на вушы,
І спакой разбіты ўшчэнт:
Звыклы ход падзей парушыў
Найцікавейшы кліент.
Ён на выгляд нехлямяжы,
Ён азызлы, як і ўсе,
Лыка, так сказаць, не вяжа
І бязглуздзіцу нясе.
Тут такі любы і ўсякі…
Разгубіліся, калі
У кішэні выпівакі
Цэлы пук купюр знайшлі,
Перавязаных тасьмою.
Хоць, напэўна, не мільён
Набярэцца ў ім, затое
Не рублёў, а шведскіх крон.
Выклікае зайздрасць сума –
Хоць вачам сваім не вер.
Той, хто ўбачыў пук, падумаў:
"Безумоўна, мільянер
І купаецца ў раскошы
Гэты п'яненькі дзяцюк,
Як з сабой такія грошы
Носіць ён – аж дзесяць "штук"!"
Кіраўнік прыняў рашэнне:
"Памагу яму ў бядзе,
Дык і мне з яго кішэні,
Можа, штосьці перападзе".
Даў усім каманду быстра:
– Хай належна адпачне!
Абслугоўваць як міністра
Ці, да прыкладу, мяне!
Перш кліента ўрач праверыў:
Ну а раптам ён нядуж?
Потым быў у мільянера
Не халодны – цёплы душ.
Спаў на мяккае пасцелі,
Піва выпіў з "пахмяла".
Словам, быццам у гатэлі
Для кліента ноч прайшла.
Сэрвіс проста адмысловы
Ці, як кажуць, бляск і шык.
Мільянера для размовы
Кліча ўранку кіраўнік.
На стале, канешне, пляшка,
А ўнутры яе – каньяк:
Мільянеру ўсё-ткі цяжка,
Ён з пахмелля, як-ніяк.
Пацякла размова гладка,
Прасвятлеў адразу клёк.
– Трэба піць, браток, з аглядкай, –
Кіраўнік зрабіў намёк, –
Як сядзіш у рэстаране.
Выпіў – добра закусі.
А дамоў, як млосна стане,
Дабірайся на таксі.
І наогул мільянеру,
Каб трымацца на плыву,
Варта піць усё-ткі ў меру,
Не дурманіць галаву…
– Не хаджу я ў рэстараны,
Каб заліць сабе ў гарляк! –
Зноў кліент на выгляд п'яны –
Пэўна, ўзяў сваё каньяк. –
Проста ўчора мы з сябрамі
Пасядзелі ў гаражы.
Ну і трохі перабралі…
Што тут дрэннага, скажы?
Я ж не хворы, а здаровы…
Не задаўся дыялог.
І пасля тае размовы
Кіраўнік дапяць не мог
(Для яго, бадай, сакрэтам
Застаецца і цяпер),
Хто ж сядзіць у крэсле гэтым:
Галадранец? Мільянер?
* * *
А напэўна, ён тыповы –
Гэты братка-беларус:
Жыць, як Бог падасць, гатовы,
Раўнадушны да спакус,
Лёгка зносіць крыўду, скруху,
І хоць дай яму мільён,
Ды ў знаёмую піўнуху,
Як раней, хадзіцьме ён…

ИЗ РЕДАКЦИОННОЙ ПОЧТЫ

Есть и обратная сторона медали

Уважаемая редакция! Огромное спасибо за публикацию правдивых, острых и смелых статей ваших журналистов и читателей. Спасибо за двуязычие и плюрализм мнений. А выше всяких похвал – статьи Светланы Калинкиной, Михася Скоблы и Александра Федуты.

Я 1939 года рождения – дитя войны. Меня взволновала статья М.Скоблы "Верабейка гаварушчы з беларускай пушчы" ("НВ", 5 января). О героизме партизан во время Второй мировой войны напечатано книг и снято кинофильмов более чем достаточно. Я же хочу рассказать о том, что помню сам и о чем мне рассказали мои родители. Считаю, что страна должна знать не только своих героев.

В идеале народ должна защищать от захватчиков регулярная армия. Но в первые дни и месяцы войны Красная Армия по известным причинам со своими обязанностями не справилась. Немцы так стремительно продвигались по советской территории, что военнообязанных мужчин в нашей местности (тогдашний Бытеньский, теперь Ивацевичский район) военкоматы не успели мобилизовать. На оккупированной территории возникали партизанские отряды. Но многие мужики продолжали работать на своих домашних хозяйствах, в лес шли многие из тех, у кого не было ни кола ни двора. А поскольку на подножном корме долго не протянешь, особенно зимой, то партизаны делали набеги на близлежащие деревни. У моего отца с хутора забрали рабочую лошадь, разорили пчелиные ульи, шомполами протыкали землю во дворе – искали сундуки с одеждой. У дяди забрали полушубок и сапоги.

Помню, партизаны принесли в наш дом бутыли с самогоном и овечью голову и приказали, чтобы мама сварила холодец. Ели, пили, горланили песни, слава Богу, не стреляли. Еле удалось от них избавиться. А в ближайших Колбовичах нетрезвый партизан обстрелял немцев из винтовки, и те сожгли деревню.

А еще отец рассказывал, что неподалеку от нашего хутора партизаны, непонятно зачем, сбили советский самолет, летчик уже на земле умер от ран.

Знаю, что командовал партизанами в нашем районе **Антон Мороз**. После войны он был председателем сельсовета в деревне Гавиновичи (теперь Подгорная) и при загадочных обстоятельствах утонул в реке.

628 деревень вместе с жителями сожгли фашисты в Беларуси. Почему-то партизаны далеко не всегда спешили встать на их защиту, нередко позорно скрывались в лесах. Честь и хвала тем народным мстителям, которые сражались с фашистами, приближая разгром оккупантов. Но есть и обратная сторона медали…

Андрей КАЗЕКО.

г.Барановичи.

ОСТРЫЙ ВЗГЛЯД

…Так будет более справедливо и честно

Глава государства постоянно твердил, что будет советоваться с народом по вопросу повышения пенсионного возраста. Да, советовались. По всем телевизионным каналам звучала полнейшая поддержка увеличения возраста выхода на пенсию. Интервью брали у пенсионеров, госслужащих, офисных работников. Все они поддерживали. Но почему-то в этом отрепетированном хоре не звучали голоса водителей, строителей, работников, стоящих у конвейера.

После очередных президентских выборов, с 2016 года, приступили к «реформированию» пенсионной системы. Но реформы как таковой не было. После совещания на высоком уровне кулуарно принято решение о поэтапном повышении пенсионного возраста на три года. Аргумент: мы в центре Европы, а там на заслуженный отдых уходят в 65–70 лет. Значит, и нам нужно равняться на европейцев. Однако при этом стыдливо умалчивают тот факт, что в европейских странах сначала продолжительность жизни увеличилась до 75–80 лет, а уже потом повысили пенсионный возраст. А белорусы по этому показателю топчутся на 91-м месте в мире. Так, по статистике, мужчины в Беларуси в среднем живут до 66 лет. В экономически успешном Дзержинском районе и того меньше. Значит, когда пенсионная реформа в нашей стране завершится, то представители сильной половины общества смогут насладиться отдыхом только 1–3 года, в то время как европеец – от 10 до 15 лет. Разница есть?

Вызывает сомнение, что в ближайшее время продолжительность жизни в Беларуси будет увеличиваться. Причин здесь много: рост числа сердечно-сосудистых заболеваний, онкология, злоупотребление спиртными напитками, отсутствие условий для массового приобщения к здоровому образу жизни, суициды и так далее. К тому же людям нередко приходится переживать стрессы, вызванные нестабильной работой экономики, перепадами на финансовом рынке и начавшейся «оптимизацией» численности трудовых коллективов. На заслуженный отдых уходят дети, родители которых перенесли ужасы Великой Отечественной войны. Сильное воздействие, особенно на мужчин, оказала авария на ЧАЭС в 1986 году. Многие из уходящих теперь на пенсию были в числе ликвидаторов.

Во времена Советского Союза призывники из Беларуси всегда были гордостью Вооруженных сил страны и надежно служили на самых ответственных участках. Может, поэтому многие из нас с возрастом рано облысели, лишились зубов, поседели. Не прибавил здоровья нашему поколению и Афганистан, а также неуставные отношения, процветавшие во многих армейских частях. Мне пришлось служить два года на центральном узле связи ракетных войск стратегического назначения. Мы несли боевое дежурство. Дисциплина была железная, никакой «дедовщины». Но пришлось действительно выдерживать сильнейшие физические и психологические нагрузки. А ведь среди наших сверстников были и такие, кто откупился от службы, боясь попасть в Афганистан. Немало было и тех, кто проходил обучение на военных кафедрах. И только единицы не служили по состоянию здоровья.

Обидно, что и те, кто служил, и те, кто не служил, будут уходить на пенсию одинаково в 63 года. Считаю, что мужчины, честно исполнившие свой гражданский долг и прошедшие действительную воинскую службу, должны уходить на пенсию раньше, чем те, кто отсиживался дома. Так будет более справедливо и честно.

Анатолий ПЛУЖНИКОВ.

г.Дзержинск.

ВАС ЦІКАВІЦЬ…

Не метро, а казка

Сорамна прызнацца, але толькі нядаўна першы раз пабывала ў сталіцы нашай краіны – Мінску. Асаблівае ўражанне ад метро – для мяне, вясковай жыхаркі, гэта як нейкая казка. Цікава, колькі ж людзей карыстаюцца штогод гэтым цудам?

Надзея КРЫЛЕНКА, жыхарка Хоцімскага раёна.

Для мінчан метро – адзін з відаў транспарту, а вось для людзей, якія ўпершыню аказваюцца ў падземцы, сапраўдная казка. Для вас, спадарыня Крыленка, даём такую інфармацыю. За 2017 год Мінскі метрапалітэн перавёз 284,2 мільёна пасажыраў. Калі будуць уведзены ў эксплуатацыю станцыі новай, трэцяй, лініі метро, пасажырапаток узрасце на дзясяткі мільёнаў чалавек.

АДКРЫТЫ ЛІСТ

удзельнікам Міжнароднай навуковай канферэнцыі «Беларуская мова ў сферы SACRUM: гісторыя і сучаснасць», прысвечанай лінгвістычнай сітуацыі ў рэлігійнай сферы жыцця беларускага грамадства (НАН Беларусі, 21 лютага 2018 г.)

Дык вось, аддайце кесарава кесару, а Божае Богу.
Мф 22, 21

У сядзібе ГА "ТБМ імя Францыска Скарыны" 21 студзеня адбылося пасяджэнне Рэспубліканскай рады. Як заўсёды, разглядаліся надзённыя пытанні стану беларускай мовы, ішлі размовы пра розныя шляхі яе пашырэння ў грамадстве і іншае.

У канцы мерапрыемства прыгадаліся і важныя гістарычныя падзеі, якія адбываліся ў краіне ў 2017 годзе. Гэта і святкаванне 500-годдзя з дня выхаду Псалтыра і пачатку беларускага і ўсходнеславянскага кнігадрукавання, і прэзентацыі Новага Запавету, выдадзеныя Праваслаўнай і Каталіцкай цэрквамі на беларускай мове.

Адзначым, што зацікаўленыя філолагі, педагогі пасля заканчэння пасяджэння рады доўга не разыходзіліся. Іх хвалявала тая сітуацыя, што ў нашай краіне існуюць розныя правапісныя сістэмы: Праваслаўная царква Беларусі мае сваю, Каталіцкая царква – сваю. Адны развіваюць сваю перакладчыцкую дзейнасць пад уплывам рускай мовы, другія – пад уплывам польскай.

Прыгадалі Гасподнюю малітву *Ойча наш*. Сталі прагаворваць. Паколькі сярод прысутных былі і каталікі, і праваслаўныя, і грэка-каталікі, то малітва на беларускай мове гучала па-рознаму. Тэкст адрозніваўся сваімі сінтаксічнымі канструкцыямі. Больш за тое, заўважылі, што і імя Сына Божага вымаўляецца і пішацца па-рознаму: *Ісус – Езус – Ісус*, *Баранак – Агнец (Ягнец)*, а таксама зварот: *Ісусе Хрысце – Езу Хрыстэ – Ісусе Хрысце, Пане – Госпадзі*. Па-рознаму называюцца і важнейшыя хрысціянскія цэнтры Святой Зямлі: *Ерузалем – Іерусалім, Ізраэль – Ізраіль, Бэтлеем – Віфлеем* і шмат іншых.

Некаторыя могуць сказаць, што існуе выпрацаваная тэрміналогія пэўнага веравызнання. Аднак гэта не так. Цалкам пагаджаюся са сваімі сябрамі па ТБМ, якія сцвярджалі, што гэта элементарнае непадпарадкаванне адзінаму правапісу сучаснай беларускай літаратурнай мовы.

А вось прыклад парушэння граматычных нормаў: *Збаўца нарадзіўся з Панны Марыі*. Або фактычныя памылкі: *Мудрацы прынеслі Немаўляці міра, золата і* **кадзіла** (пасудзіну?); і яшчэ: *Ніхто не накладае латкі з тканіны суровай на адзежыну старую (з тканіны суровай – прасякнутай сур'ёзнасцю, вельмі строгай ці суравой – грубай, нябеленай?)*. У гутарцы называлася шмат іншых яркіх прыкладаў, але ці варта іх прыгадваць?

Адно толькі трэба сказаць, і вельмі істотнае: у Беларусі, як і ва ўсіх нармальных краінах свету, існуе свая сучасная літаратурная мова, мова навукі, навучання, культуры, перыядычнага друку і іншага. Наша беларуская мова прайшла праз многія выпрабаванні, выжыла, выстаяла ў розных неспрыяльных умовах. Цяпер у нас існуюць Правілы беларускай арфаграфіі і пунктуацыі, Закон Рэспублікі Беларусь №420-З ад 23 ліпеня 2008 года. А артыкул 2 сцвярджае: *"Дзяржаўныя органы, іншыя арганізацыі, грамадзяне Рэспублікі Беларусь, а таксама замежныя грамадзяне і асобы без грамадзянства, якія пастаянна ці часова пражываюць або часова знаходзяцца на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, павінны кіравацца Правіламі беларускай арфаграфіі і пунктуацыі, зацверджанымі гэтым Законам, ва ўсіх сферах і выпадках выкарыстання пісьмовай беларускай мовы"*. Вядома, гэта датычыцца і канфесійнай практыкі.

Адкрыты ліст складзены па прапанове галоўнага рэдактара газеты "Наша слова" сп. Станіслава Судніка. Ён браў актыўны ўдзел у гутарцы і прапанаваў тэму для артыкула, якая стала эпіграфам – своеасаблівым зваротам да паважаных удзельнікаў канферэнцыі, прадстаўнікоў розных хрысціянскіх канфесій Беларусі. А з выказванняў Епіскапа Міхаіла ў "Толковом Евангелии от Матфея" (Мн., 2004) і ў працах Іаана Залатавуста значэнне выразу *кесарава кесару* тлумачыцца намнога шырэй, чым толькі паняцце падаткаў.

Таму да ўдзельнікаў канферэнцыі выказваем нашу вялікую просьбу: стварыць незалежную камісію ў складзе вучоных-мовазнаўцаў з мэтай:

1) выпрацаваць адзіны хрысціянскі іменаслоў і тэрміналогію для перакладу адзінага Святога Пісання для ўсіх канфесій, іншай канфесійнай літаратуры, зыходзячы з асаблівасцяў і гісторыі беларускай мовы;

2) распрацаваць патрабаванні да адзінага канфесійнага стылю;

3) прапанаваць Міністэрству адукацыі ўвесці тэму паняцця канфесійнага стылю ў праграмы розных тыпаў адукацыйных устаноў Беларусі;

4) паколькі з асобнымі хрысціянскімі тэмамі навучэнцы знаёмяцца на ўроках гісторыі і літаратуры, рэкамендаваць педагогам у працэсе навучання выкарыстоўваць тыя хрысціянскія выданні, якія цалкам адпавядаюць патрабаванням сучаснай беларускай літаратурнай мовы.

Валянціна РАМАНЦЭВІЧ, член Рэспубліканскай рады ГА "Таварыства беларускай мовы імя Францыска Скарыны".

ОТ ДУШИ

Спасибо, что помогли!

В начале ноября ушедшего года я встретился с одноклассницей, с которой 60 лет назад мы учились вместе в 3-м и 4-м классах, после чего никогда не встречались. Полуторачасовая встреча стала событием в моей жизни, теперь не очень богатой на интересные встречи. Поэтому, когда новый друг в «Фейсбуке» – минчанин, уехавший в Штаты более 20 лет назад, – попросил помочь найти друга детства, с которым он в 1949 году пошел в первый класс 4-й минской школы, отказать ему я не мог. О промежуточных результатах поисков расскажу в другой раз, а сейчас информация для тех, у кого может возникнуть такая задача. Имея минимальные сведения о человеке (Ф.И.О. и год рождения), я обратился в адресный стол УВД Мингорисполкома. За суровыми атрибутами охраны – проходной и напоминающей мышеловку хитроумной «вертушкой» на входе – работают очень милые и уютные женщины, которые к моему запросу отнеслись внимательно и с пониманием. Буквально через несколько минут я получил информацию, которая позволяет продолжить поиск в нужном направлении.

Далеко не во всех наших госучреждениях можно получить столь безупречно выполненную и, кстати, совершенно бескорыстную услугу…

Спасибо!

Михаил ЗАПОЛЬСКИЙ, инженер.

Народная Воля
http://www.nv-online.info
6 ЛЮТАГА 2018 г.

СЕНСАЦЫЯ!

Прэзідэнт Эквадора Ленін Марэна.

Народ Эквадора супраць неабмежаванай колькасці прэзідэнцкіх тэрмінаў

4 лютага на рэферэндуме, які быў ініцыяваны дзеючым кіраўніком дзяржавы, народ выказаўся супраць неабмежаванай колькасці тэрмінаў знаходжання адной асобы на прэзідэнцкай пасадзе. Адбылося гэта ў Эквадоры. Рэферэндум праходзіў па ініцыятыве прэзідэнта краіны Леніна Марэна, які, паводле ягоных слоў, такім чынам спрабаваў заканадаўча гарантаваць недатыкальнасць прынцыпу змянялнасці ўлады. Народ падтрымаў свайго лідара: больш за 65 % выбаршчыкаў аддалі свае галасы за тое, каб абмежаваць колькасць тэрмінаў прэзідэнтуры двума.

Норма пра неабмежаваную колькасць тэрмінаў была ўнесена ў заканадаўства пры папярэдніку прэзідэнта Марэна Рафаэле Карэа ў 2015 годзе. Як сказаў сп. Марэна, народ зразумеў сваю памылку і выправіў яе. Насамрэч, як кажуць аналітыкі, такім чынам Марэна, які займаў пры Карэа пасаду віцэ-прэзідэнта, зрабіў немагчымым вяртанне свайго папярэдніка да ўлады.

У СУСЕДЗЯЎ

Парашэнка прызначыў стыпендыі дзецям загінуўшых журналістаў

Прэзідэнт Украіны сваім указам прызначыў стыпендыі дзецям журналістаў, якія загінулі пры выкананні рэдакцыйных заданняў падчас асвятлення антытэрарыстычнай аперацыі ў асобных раёнах Данбаса. Стыпендыі былі прызначаны дачцэ фотакарэспандэнта Віктара Гурняка Юстыне (2012 года нараджэння) і дачцэ вядучага праграмы "Тэма тыдня" Днепрапятроўскай абласной дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Аляксандра Чэрнікава Алёне (2014 года нараджэння). Праект указа быў распрацаваны прадстаўнікамі грамадскасці. Стыпендыі не замяняюць пенсіі па страце бацькоў, якія гэтыя дзеці таксама будуць атрымліваць.

ТАМ, У ЯПОНІІ…

Як схавацца ад ракеты?

У парламенце Японіі пройдуць вучэнні па эвакуацыі. Дэпутатаў будуць вучыць, як хутчэй дабегчы да сховішча ў выпадку атакі балістычных ракет з боку Паўночнай Карэі. Вучэнні павінны прайсці непасрэдна падчас пасяджэнняў вышэйшага заканадаўчага органа краіны.

Пакуль не вядома, ці будуць папярэджваць парламентарыяў, у які дзень адбудуцца вучэнні, альбо не. Напэўна, калі нехта і будзе папярэджаны, дык толькі кіраўніцтва парламента.

Сёння ў склад японскага парламента ўваходзяць 444 дэпутаты, якія прадстаўляюць восем палітычных партый, а таксама 21 незалежны парламентарый.

Нагадаем, што для Японіі перспектыва атрымаць ракетны ўдар з боку Пхеньяна – зусім не жарт. Японія – адзіная краіна ў свеце, грамадзяне якой добра ведаюць пра наступствы ядзернай бамбардзіроўкі яшчэ з часоў Другой сусветнай вайны, таму да праблемы абароны кіруючых органаў і асоб тут ставяцца вельмі сур'ёзна. Тым болей маючы пад бокам такога непрадказальнага суседа, як Кім Чэн Ын.

ПОЗДРАВЛЯЕМ!

Гала-концерт в честь китайского Праздника весны

Гала-концерт, посвященный китайскому Новому году – Празднику весны, состоялся в Белгосфилармонии. Китайский Праздник весны отмечается в Минске в четвертый раз. Он организован Посольством КНР в Беларуси, министерствами культуры двух стран, соорганизаторы – Департамент культуры провинции Хунань и Китайский культурный центр в Минске. Ансамбль песни и танца «Очарование запада провинции Хунань» уже выступил на 7 тысячах сценических площадок.

На снимке: ансамбль песни и танца «Очарование запада провинции Хунань».

СЛЫШАЛИ?

Германия передала Литве Акт о восстановлении независимости

Представители Германии официально передали Литве Акт о восстановлении независимого государства от 16 февраля 1918 года.

Торжественный протокол передачи в Президентском дворце подписали главный архивариус Литвы Рамоюс Крауялис и глава политического архива МИД Германии, профессор Эльке фон Безелагер.

В церемонии также приняли участие президент Литвы Даля Грибаускайте и посол Германии Ангелика Фитс, близкие сигнаторов Акта независимости.

«Это наша гордость нашим народом, нашей историей, гарант нашего единства и нашего будущего», – сказала президент.

После официальной передачи документ был доставлен в находящийся в столице Дом сигнаторов, с минувшего воскресенья музей начал экспонировать его публично.

Акт независимости находится в той комнате, где двадцать членов Совета Литвы под председательством Йонаса Басанавичюса 16 февраля 1918 года подписали этот документ.

Готовясь принять документ, Дом сигнаторов обновил музейную экспозицию.

В прошлом году Литва и Германия подписали договор, согласно которому Германия передает акт Литве максимум на пять лет с ежегодным продлением срока хранения. Соглашение предусматривает, что документ может экспонироваться и в Каунасе, когда этот второй по величине город страны станет Европейской культурной столицей.

Написанный от руки текст постановления 16 Февраля на литовском и немецком языках с подписями 20 сигнаторов обнаружил в Дипломатическом архиве Берлина в конце марта прошлого года профессор Университета им. Витаутаса Великого Людас Мажилис.

УЧЫНАК

Зігмар Габрыэль прызнаў адказнасць за Халакост

Міністр замежных спраў Германіі Зігмар Габрыэль прызнаў, што менавіта яго краіна нясе гістарычную і юрыдычную адказнасць за масавае знішчэнне яўрэяў падчас Другой сусветнай вайны. *"Наша краіна здзейсніла гэта арганізаванае масавае забойства, і адзіночныя калабаранты з іншых народаў ніяк не змяняюць агульнай карціны"*, – пазначыў міністр.

Такім чынам кіраўнік знешнепалітычнага ведамства ФРГ пракаментаваў прыняцце польскім парламентам паправак да закона аб Інстытуце Нацыянальнай Памяці. Нагадаем, што гэта здарылася напярэдадні прыняцця польскім прэзідэнтам Анджэем Дудам рашэння, падпісваць альбо не падпісваць закон, які, між іншым, прадугледжвае крымінальнае пакаранне для тых, хто выкарыстоўвае словы "польскія лагеры смерці" замест "лагеры смерці, створаныя фашыстамі на тэрыторыі Польшчы".

Зігмар Габрыэль не першы германскі палітык, які ў настолькі жорсткай форме прызнае адказнасць сваёй краіны і свайго народа за Халакост. У свой час чацвёрты канцлер ФРГ Вілі Брант – таксама сацыял-дэмакрат, як і Габрыэль, – падчас візіту ў Польшчу ўстаў на калені перад помнікам героям і ахвярам Варшаўскага гета. Большая частка немцаў лічыць сваіх продкаў таксама вінаватымі ў гэтай сусветнай трагедыі.

Каментарый міністра замежных спраў ФРГ можа паўплываць на пазіцыю значнай часткі польскага грамадства ў стаўленні да новага, дастаткова супярэчлівага закона. Сёння ў Польшчы разгарнулася вялікая дыскусія, ці наогул быў патрэбны такі закон, які можа пасварыць Варшаву з Ізраілем: сапраўды былі выпадкі, калі палякі дапамагалі гітлераўцам знаходзіць яўрэяў, і гэта, у прыватнасці, прызнавалі нават на ўзроўні вышэйшых кіраўнікоў Польшчы (напрыклад, трагедыю невялічкага гарадка Едвабне, дзе забойствы яўрэяў пры ўдзеле палякаў насілі масавы характар). Таму, безумоўна, пазіцыя аднаго з кіраўнікоў германскага ўрада будзе ўспрынята прыхільнікамі новага польскага закона – перш за ўсё з ліку ўрадавай партыі "Права і справядлівасць" Яраслава Качыньскага – як падтрымка.

СКАНДАЛ

Ці давераць замежнікам кіраваць італьянскімі музеямі?

Дзяржаўны Савет Італіі зноў выступіў супраць магчымасці запрашаць замежных спецыялістаў кіраваць музеямі. Для краіны, у якой знаходзіцца прыкладна 5% аб'ектаў, занесеных у спіс Сусветнай спадчыны ЮНЕСКА, гэта прынцыповае пытанне.

Скандал распачаўся ў 2015 годзе, калі Міністэрства культурнай спадчыны і культурнай дзейнасці абвясціла, што запрасіла шэраг сусветна вядомых спецыялістаў кіраваць галоўнымі музеямі Італіі, сярод якіх – Галерэя Баргезе ў Рыме, Галерэя Уфіцы ў Фларэнцыі, Нацыянальны археалагічны музей Неапаля, Палацца Дукале ў Мантуі, Археалагічны парк Пестум. Парламент прагаласаваў за тое, каб абмежаваць паўнамоцтвы міністэрства ў гэтым пытанні.

З таго моманту Вярхоўны суд Італіі шаснаццаць (!) разоў пацвярджаў права замежнікаў займаць адпаведныя пасады, але ж Дзяржаўны савет настойваў, што кіраваць нацыянальнымі музеямі ў Італіі могуць толькі грамадзяне гэтай краіны.

Міністр культурнай спадчыны і культурнай дзейнасці Дарыа Франчаскіні ў "Твітары" задаў пытанне: "Што пасля гэтага будуць думаць пра Італію ў свеце?" Ніхто з дэпутатаў італьянскага парламента не адказаў міністру. Але ж логіку заканадаўцаў трэба зразумець: каштоўнасць той спадчыны, што захоўваецца ў скарбніцах Рыма, Фларэнцыі, Генуі, Венецыі і іншых гарадоў-музеяў Італіі, немагчыма нават уявіць. Колькі, напрыклад, каштуе славутая "Вясна" Сандра Баціччэлі, якая знаходзіцца ў Галерэі Уфіцы? І ці будзе замежнік сапраўды зыходзіць з меркавання зрабіць італьянскае класічнае мастацтва такім дасягальным для наведвальнікаў, як сёння?

Напрыклад, галерэя англійскага горада Манчэстара зняла з экспазіцыі карціну вядомага мастака XIX стагоддзя Джона Вільяма Уотэрхауса "Гілей і німфы", якая была напісана на сюжэт антычнага міфа. Супраць яе дэманстрацыі выступілі англійскія феміністкі, якія настойвалі, што карціна ўтрымлівае сексісцкія матывы. Для Італіі, класічны жывапіс якой утрымлівае шмат фрывольных сюжэтаў, гэты інцыдэнт сёння быў бы немагчымы. А заўтра?

ИХ НРАВЫ

Европейцы против разбазаривания еды

2 февраля стало понятно, что у единой Европы будет новый общеевропейский закон. Один миллион подписей собрала петиция за принятие еврозакона против разбазаривания еды. Автором петиции стал член муниципального совета французского города Курбевуа Араш Дерамбарш. До этого он сумел добиться принятия в декабре 2015 года аналогичного закона на уровне своей родной Франции: теперь здесь налагаются высокие штрафы на магазины и предприятия общественного питания, которые выбрасывают продукты вместо того, чтобы отдавать их нуждающимся.

Фактически сегодня в Европе продукты должны иметь две маркировки. Первая сигнализирует, когда продукт произведен. Вторая воспроизводит оптимальную дату, когда продукт стоит употребить в пищу, – но это не означает, что после этого он не годен. Дерамбарш и его сторонники-волонтеры собирали такие продукты, которые выбрасывались ресторанами, и раздавали их нуждающимся.

Чтобы принять подобный закон на уровне Европейского Союза, необходимо собрать не менее миллиона подписей в семи странах – членах ЕС. Инициатива Дерамбарша была поддержана депутатами из Германии, Италии, Испании, Бельгии, Греции и Великобритании (поскольку процедура «брексита» до сих пор не завершена и депутаты Европейского парламента от Великобритании продолжают сохранять свой мандат, голоса, собранные жителями Объединенного Королевства, также учитываются).

Представлять петицию на уровне Европы, скорее всего, будет президент Франции Эманюэль Макрон: к нему с соответствующей просьбой обратился инициатор петиции Араш Дерамбарш. Кроме того, Франция сегодня единственная европейская страна, имеющая опыт применения подобного нормативного акта. Впрочем, соответствующий опыт, хотя и не на уровне закона, есть в Великобритании, создавшей специальную сеть продовольственных магазинов для малоимущих.

Как показывает статистика, каждый девятый житель планеты, а это, по данным, озвученным в октябре 2017 года Генеральным Секретарем ООН Антониу Гуттерешем, примерно 815 миллионов человек, голодает. При этом треть производимой еды на сумму около 750 миллиардов долларов выбрасывается на свалку. Общая площадь сельскохозяйственных угодий, где производится этот излишек продовольствия, примерно равна территории Мексики, а на ее орошение тратится пресная вода, которой можно напоить девять миллионов человек.

На этом фоне весьма оправдана политика Европейского Союза по финансовой поддержке фермеров, чтобы они не производили излишков продукции и не тратили на ненужное производство драгоценные природные ресурсы. И по-другому выглядит политика наших восточных соседей, активно «утилизирующих» так называемые санкционные продукты – показательно давя овощи тракторами и сжигая мясо и птицу вместо того, чтобы просто отдать эту пищу в детские дома и дома престарелых.

Федор КОНСТАНТИНОВ.

У ДВУХ СКАЗАХ

***

У Чалябінску адкрылі помнік былому прэм'ер-міністру Расійскай імперыі Пятру Сталыпіну, які быў забіты тэрарыстам падчас наведвання Кіева (скульптары Міхаіл і Антон Плахоцкія). Адміністрацыйная кар'ера Сталыпіна пачыналася з пасады гродзенскага губернатара (1902–1903).

***

Турцыя часткова зняла падаткі з будаўніцтва расійскага газаправода "Турэцкі паток". Плануецца, што першая "нітка" газавай магістралі пачне працу ў сакавіку 2018 года, і газ з яе будзе выкарыстоўвацца самой Турцыяй.

***

Украінскія мастакі Дар'я Марчанка і Дэніэл Грын прадставілі свае працы ў Нью-Ёрку. Сярод іх – партрэт Дональда Трампа, складзены з грошай, і партрэт Уладзіміра Пуціна, складзены з гільзаў, якія былі адмыслова прывезены з Данбаса.

***

У Вялікабрытаніі пачынае працаваць закон, згодна з якім можна будзе арыштаваць любую маёмасць коштам звыш 50 тысяч фунтаў пры ўмове, што ўласнік не зможа дакументальна пацвердзіць яе паходжанне. Міжнародная арганізацыя Transparency International, якая змагаецца з карупцыяй, ацэньвае "падораную" нерухомасць у Лондане ў 4,4 мільярда фунтаў.

***

Вядомая амерыканская спявачка Лэдзі Гага была вымушана адмовіцца ад запланаванага еўрапейскага турнэ праз дрэнны стан здароўя. Вядома, што яна пакутуе на фібраміялгію – захворванне мышцаў.

***

Інтэрнэт-платформа YouTube пачне пазначаць каналы тых медыя, што фінансуюцца дзяржавамі, партыямі ці грамадскімі аб'яднаннямі. Гэта дазволіць карыстальнікам рабіць высновы наконт таго, адкуль менавіта сыходзіць кантэнт і ці не маніпулююць іх свядомасцю дзеля дасягнення палітычных мэт.

***

Кіраўніцтва футбольнага клуба "Рэал" павялічыла зарплату свайму форварду Крыштыяну Раналду на 9 мільёнаў еўра. Зараз славуты футбаліст будзе атрымліваць 25 мільёнаў еўра ў год.

***

Ірак распачаў ваенную аперацыю на мяжы з Саудаўскай Аравіяй дзеля зачысткі сваёй тэрыторыі ад баевікоў так званай Ісламскай Дзяржавы. Напрыканцы мінулага года аналагічная аперацыя прайшла на мяжы Ірака з Сірыяй.

***

Кіраўніцтва Дзяржаўнага агенцтва сацыяльнага страхавання і пенсій Таджыкістана надала статус сакрэтнай інфармацыі аб звышвысокіх пенсіях у краіне. Сёння сярэдні памер таджыкскай пенсіі складае 272 самані (каля 30 долараў), і гэта самы нізкі паказчык па былых савецкіх рэспубліках.

***

Францыя ахвяруе 200 мільёнаў еўра ў фонд Global Partnership for Education, які займаецца развіццём адукацыі ў найбяднейшых краінах свету –пра гэта паведаміў прэзідэнт Францыі Эманюэль Макрон. Францыя стане, такім чынам, чацвёртай краінай-донарам па памеры ўнесеных у фонд сродкаў пасля Вялікабрытаніі, Еўрасаюза і Канады.

Народная Воля http://www.nv-online.info 6 ЛЮТАГА 2018 г.

РЭБУС

Адкуль узяўся аўтамат?

*Следчы камітэт спыніў справу аб незаконным захоўванні зброі ў дачыненні да **Міраслава Лазоўскага**.*

Ён быў адным з затрыманых па справе "Белага легіёна". На наступны дзень пасля затрымання, якое адбылося 21 сакавіка 2017 года, праваахоўнікі зрабілі ператрус у машыне Лазоўскага і нібыта знайшлі там аўтамат з баявымі патронамі. Гэты "арсенал зброі" паказалі па дзяржаўных тэлеканалах.

27 лістапада 2017 года быў спынены крымінальны пераслед у дачыненні да ўсіх удзельнікаў справы "Белага легіёна", але што тычыцца абвінавачванняў у незаконным захоўванні зброі, тады справу не закрылі.

Міраслаў Лазоўскі збіраецца азнаёміцца з дакументамі і высветліць, адкуль узяўся гэты аўтамат.

ГУЧНАЯ СПРАВА

Генадзь Фядыніч: «Дзіўныя рэчы адбываюцца…»

Нагадаем: 2 жніўня мінулага года супрацоўнікі Дэпартамента фінансавых расследаванняў правялі ператрус у мінскім офісе прафсаюза РЭП, а таксама дома ў старшыні прафсаюза **Генадзя Фядыніча** і галоўнага бухгалтара **Ігара Комліка**.

Затым было абвешчана, што ў дачыненні да абодвух заведзена крымінальная справа паводле часткі 2 артыкула 243 Крымінальнага кодэкса – "ухіленне ад выплаты сум падаткаў, збораў у асабліва буйным памеры".

Ігар Комлік правёў за кратамі два месяцы, Генадзь Фядыніч знаходзіцца пад падпіскай аб нявыездзе. Абодва лічаць сябе невінаватымі...

– *2 лютага справа была ў чарговы раз прыпынена,* – распавёў "Народнай Волі" **Генадзь ФЯДЫНІЧ**. – *Афіцыйна нам пра гэта не абавязаны паведамляць, але 6 лютага некаторыя прафсаюзныя актывісты ўсё адно выклікаліся на допыты, а значыцца, расследаванне ніхто не спыняў.*

– Не так даўно вы заявілі, што на допыты сябраў вашага прафсаюза выклікаюць масава...

– *У рэгіёнах дапытвалі больш за дзвесце чалавек. І раней казаў, што гутаркі са следчымі – гэта не толькі стрэс, але таксама і ціск на іх, бо яны хвалююцца, каб не страціць сваю працу. Я ўжо даўно ў прафсаюзе і не памятаю, каб сябраў якой-небудзь арганізацыі ці палітычнай партыі так масава выклікалі на допыты. Дарэчы, днямі таксама ўзламалі сайт нашай арганізацыі. Нам змянілі ўсе паролі, і рэдактары не змаглі зайсці на сайт, каб размясціць інфармацыю. Адным словам, дзіўныя рэчы адбываюцца вакол нашай справы…*

Віктар ШПАК.

СТАЛА ВЯДОМА...

Парэшткі Магдалены Радзівіл перазахаваюць

Марыя Магдалена Радзівіл у свой час аказвала фінансавую падтрымку выдавецтву «Загляне сонца і ў наша аконца», газеце «Беларус», шпіталям, сельскім крамам. У 1917 годзе ахвяравала дыяментавае кальe на заснаванне беларускай грэка-каталіцкай калегіі ў Рыме – грошы перадалі айцам марыянам у Друі. Дзякуючы яе намаганням запрацавалі беларускія школы ў шэрагу рэгіёнаў Беларусі.

Як расказаў пробашч парафіі **Юрый Санько**, урну з парэшткамі Магдалены Радзівіл выставяць для развітання ў касцёле напярэдадні, увечары 16 лютага.

Паводле слоў святара, парэшткі будуць перазахаваны ў левай частцы святыні, дзе паўстане памятная шыльда і барэльеф у гонар славутай мецэнаткі.

Мяркуецца, што на ўрачыстасць прыедуць **Мацей** і **Міхал Радзівілы**, а таксама праўнучка Магдалены Радзівіл **Марылена Замойская**.

БЕЗ ЦЕНЗУРЫ

Над «Смертью Сталина» теперь можно и посмеяться

В прокатной судьбе французско-британской комедии Армандо Ианнуччи «Смерть Сталина», о которой шла речь в моей колонке «В Москве – буря, а в Минске у чиновников затылки болят» («НВ», №8), произошли кардинальные изменения. Специалисты экспертной комиссии Министерства культуры Республики Беларусь, которые десять дней назад задержали выдачу прокатного удостоверения этому кинофильму, вчера все-таки дали добро на его демонстрацию. После его просмотра они не выявили в киноленте фактов нарушения белорусского законодательства.

Белорусские чиновники высказали свое собственное мнение. Вразрез с российским. Наконец-то! Хотя в Москве, откуда на «Смерть Сталина», собственно, и прикатил в Беларусь девятый вал цензуры, фильм остается по-прежнему под запретом. Жанр исторического фарса, в котором снят фильм, кажется Минкульту России категорически недопустимым. Борьба за власть – это священная тема. Тем более в преддверии президентских выборов.

Но у нас, повторю, лента пропущена к массовому зрителю. Желающие смогут оценить черный юмор режиссера. Фильм будет демонстрироваться с 8 января в нескольких частных кинотеатрах Минска. У него, подогретого скандалами, сейчас, думаю, будут хорошие сборы.

Елена МОЛОЧКО.

ДЫЯЛОГІ

Міхась СКОБЛА – Анатоль СІДАРЭВІЧ

«Калі б не БНР, кола беларускай гісторыі магло спыніцца на аўтаноміі ў складзе Расіі»

*25 сакавіка беларускае грамадства збіраецца адзначыць 100-я ўгодкі з дня абвяшчэння незалежнасці Беларускай Народнай Рэспублікі. Гэтая гістарычная падзея абмяркоўваецца ў СМІ (у тым ліку ў дзяржаўных), у навуковых асяродках. Якая роля БНР у станаўленні беларускай дзяржаўнасці? Чыёй рукой напісаны Акт аб Незалежнасці? Як скаліся лёсы бацькоў БНР? Пра гэта – дыялог з гісторыкам **Анатолем Сідарэвічам**.*

«Урэшце да нашых вярхоў дайшло, што трэба будаваць сваю дзяржаву»

– Спадар Анатоль, апошнім часам чыноўнікі высокіх рангаў сталі прыхільна выказвацца пра Беларускую Народную Рэспубліку, пра неабходнасць супольнага адзначэння яе 100-х угодкаў. Газета "Звязда" 17 студзеня амаль тры паласы аддала пад дыскусію "1918 год для нашай дзяржаўнасці: набыткі і страты", у якой узялі ўдзел тры акадэмікі, дырэктар акадэмічнага Інстытута гісторыі, дактары навук – усе людзі дзяржаўныя. Падобныя дыскусіі ў кантраляваных дзяржавай СМІ у нас адбываліся хіба на пачатку 1990-х. Што змянілася, чаму вецер ізноў падзьмуў у ветразі БНР?

– Гісторыкі, якія працуюць у дзяржаўных ці калядзяржаўных структурах, вымушаны ўлічваць павевы. І недзе на мяжы стагоддзяў у Беларусі было дасягнута пагадненне – пытанне аб БНР не з'яўляецца канчаткова вырашаным, яно дыскусійнае. Яшчэ адзін момант: паколькі мы жывём у незалежнай дзяржаве, то нягожа казаць кепска пра тых, хто выступаў за незалежнасць Беларусі. Што ж датычыць апошніх заяў на самым высокім узроўні, думаю, што галоўным штуршком тут былі ўкраінскія падзеі. Урэшце да нашых вярхоў дайшло, што трэба будаваць сваю дзяржаву са сваёй гісторыяй. Не бывае бязродных людзей, у кожнага ёсць дзед, прадзед і г.д. Значыць, трэба шукаць свае карані. І вось адзін з удзельнікаў згаданай вамі "звяздоўскай" дыскусіі – дырэктар Інстытута гісторыі Вячаслаў Даніловіч гаворыць, што гістарычны ланцужок *БНР – ССРБ – БССР – Рэспубліка Беларусь* выглядае ў яго вачах абсалютна лагічным.

– За савецкім часам галоўным козырам у руках непрыяцеляў БНР было тое, што яна быццам бы абвяшчалася пад нямецкай акупацыяй і са згоды немцаў. Пра гэта ўвесь час пісаў Мікалай Сташкевіч, які спецыялізаваўся на гэтай тэме. Узнік нямецкі чыннік і на старонках "Звязды". Дык ці не пара ў гэтым далікатным пытанні паставіць кропку?

– Агучаная за тым "круглым сталом" тэза, што БНР створана пад нямецкай акупацыяй і з ласкі немцаў, там жа была і абвергнута Сяргеем Трацяком, які сказаў: "БНР нельга абвяшчаць чужой інтрыгай. Гэта была з'ява гістарычнага развіцця Беларусі". Для каго мы толькі не былі інтрыгай! У часы БНР Беларусь для палякаў была нямецкай інтрыгай. А да Першай сусветнай вайны тыя ж палякі называлі Беларусь расійскай інтрыгай. А расійскія шавіністы абвяшчалі Беларусь польскай інтрыгай. Згаданы вамі Сташкевіч, помніцца, аб'явіў БНР нямецкай марыянеткай. Але краіна-марыянетка, як правіла, прызнаецца (хоць бы фармальна) і субсідзіруецца тымі, хто яе стварае. Немцы незалежнасць БНР не прызналі і грошай не давалі. Наадварот, прыйшоўшы ў Мінск, яны выгналі Народны Сакратарыят Беларусі з Губернатарскага дома, захапілі яго касу і скінулі бел-чырвона-белы сцяг. Немцы глядзелі на БНР не варожа, але і не спрыяльна. На культурна-асветніцкай і гаспадарчай дзялянцы яны не перашкаджалі беларусам, але катэгарычна не дазвалялі ствараць беларускія вайсковыя часці. Дарэчы, падчас "звяздоўскай" дыскусіі Ігар Марзалюк памылкова даводзіў, што пры немцах у зоне Обер-Ост (землі, захопленыя ў 1915-м) было адкрыта 89 беларускіх школ. Школ насамрэч было 153. І ў самым канцы нямецкай акупацыі была падрыхтавана база для адкрыцця гімназіі ў Вільні, а ў Мінску пачаў працаваць Мінскі беларускі педагагічны інстытут.

«Тэзіс аб незалежнай Беларусі з'явіўся яшчэ ў 1903 годзе»

– Прыгадваю: была такая кніжка "Айцы БССР і іхні лёс" Аўгена Калубовіча. А калі ўзгадваць айцоў БНР ды іхніх прадвеснікаў, хто з іх мае найвялікшую заслугу ў тым, што ў 1918 годзе быў прагалошаны Акт аб Незалежнасці? Гісторык Алесь Смалянчук у сваёй публічнай лекцыі ў Гродне першым і галоўным назваў Міграфана Доўнар-Запольскага.

– А я назаву Уладзіміра Антановіча – бацьку ўкраінскай гістарыяграфіі, які выхаваў для Украіны Міхайлу Грушэўскага, а для Беларусі – Доўнар-Запольскага, які яшчэ ў 1890 і 1891 гадах выдаў кніжкі з гісторыі Беларусі. Яшчэ два вучні Антановіча – Пётр Галубоўскі і Васіль Данілевіч – выпусцілі кнігі з гісторыі Смаленскай і Полацкай земляў. Гэтыя кнігі, я больш чым упэўнены, чыталі і Вацлаў Іваноўскі, і браты Луцкевічы – прамоўтары беларускай ідэі на пачатку XX стагоддзя. Заслугу перад Беларуссю меў і акадэмік Яўхім Карскі. Значэнне яго манументальнай працы "Беларусы" ў станаўленні нацыянальнай самасвядомасці цяжка пераболыцыць. Нездарма ж у снежні 1917-га яго абралі ганаровым старшынёй Усебеларускага з'езда, а ўвосень 1918-га – ганаровым старшынёй Рады БНР. Бальшавікі Беларусі люта ненавідзелі Доўнар-Запольскага і Карскага. Першага яны выжылі з БССР, а другога ў 1930-м падшывалі да справы "Саюза вызвалення Беларусі" і "Акадэмічнай справы". Як і іншых вучоных, Карскага маглі адправіць у ссылку, але ў 1931 годзе ён памёр.

– Вы назвалі прадвеснікаў. А хто непасрэдна рыхтаваў Акт 25 Сакавіка?

– Тэкст 3-й Устаўнай граматы напісаны Антонам Луцкевічам. Ён сам пісаў пра гэта, і ніхто з сучаснікаў яго не аспрэчыў – ні Макар Краўцоў, ні Аляксандр Уласаў, ні Васіль Захарка, ні іншыя сябры Рады БНР. Што да ідэалагічнай падрыхтоўкі Акта 25 Сакавіка, то гэта быў працяглы працэс. І быў такі калектыўны розум – Беларуская Сацыялістычная Грамада, у праграме якой тэзіс аб незалежнай Беларусі з'явіўся яшчэ ў 1903 годзе. Але маладыя беларускія сацыялісты ў 1906-м зрабілі ў той праграме папраўку – яны ўжо змагаліся не за незалежнасць, а за аўтаномію Беларусі ў складзе Расійскай дэмакратычнай федэратыўнай рэспублікі. Чаму такі крок назад? Каб абвясціць незалежнасць, трэба мець магутны пласт нацыянальнай інтэлігенцыі (у А.Луцкевіча ёсць пра гэта артыкул "Крышталізацыя нацыі"). Значыць, патрэбна культурна-нацыянальная аўтаномія – дамагчыся правоў мовы, школьніцтва і г.д. Калі нарасце гэты пласт, можна ўжо гаварыць пра тэрытарыяльную аўтаномію. І нарэшце, калі ўсё гэта дасягнута, можна абвяшчаць незалежнасць. І хоць беларускія сацыялісты выступалі за аўтаномію, ідэя незалежнасці нікуды не знікла. Разагнаўшы ў студзені 1918-га Усерасійскі ўстаноўчы сход і расстраляўшы мірную дэманстрацыю, якая выйшла падтрымаць народных прадстаўнікоў, бальшавікі паставілі шлагбаум на шляху дэмакратычнага развіцця Расіі. Радзе Усебеларускага з'езда аўтаномія ў складзе недэмакратычнай Расіі не захацелася. Да таго ж палякі лічылі, што з бальшавікамі можна будзе дамовіцца аб падзеле тэрыторыі на ўсход ад Буга. З другога боку, немцы хацелі захаваць у складзе Прусіі заходнія польскія землі. Узнікла пагроза польска-нямецкай змовы "Беларусь за Познаншчыну". І ўрэшце Літва пасля Лютаўскай рэвалюцыі заявіла прэтэнзіі на ўсю Віленскую губерню – з Вілейкай і Маладзечнам.

– Нішто сабе апетыты ў літоўцаў былі!..

– Апетыты былі яшчэ тыя! І вось, каб адстаяць права Беларусі на гэтую зямлю, уратаваць яе ад магчымых падзелаў, і была абвешчана незалежнасць Беларускай Народнай Рэспублікі. Было заяўлена, што БНР абдымае тэрыторыю, на якой беларусы складаюць большасць.

«Рада БНР – праваперaемніца Усебеларускага з'езда»

– А ці магла быць абвешчана незалежнасць на 1-м Усебеларускім з'ездзе, калі б яго не разагналі бальшавікі? Дарэчы, гісторык і дэпутат Палаты прадстаўнікоў Ігар Марзалюк падчас "звяздоўскай" дыскусіі заявіў, што "разгон з'езда быў самавольствам Мяснікова, Кнорына і Ландэра, іх за гэта крытыкавалі ў Петраградзе".

– На з'ездзе незалежнасць не магла быць абвешчана. Там рэй вялі дзве партыі – Беларуская сацыялістычная грамада і Партыя сацыялістаў-рэвалюцыянераў. Каб дасягнуць кампрамісу, трэба было спыніцца на ідэі аўтаноміі. Хоць незалежнікі на з'ездзе былі – Язэп Варонка, Аркадзь Смоліч, Язэп Лёсік… Агучваць ідэю незалежнасці ў той час было можна, але не выпадала спадзявацца, што яна атрымае падтрымку большасці. Што да разгону Усебеларускага з'езда, то з гэтай акцыі, як слушна адзначыў Лёсік у газеце "Вольная Беларусь", пачалася Беларуская рэвалюцыя. Бальшавікі разагналі Усебеларускі з'езд, потым Усерасійскі з'езд і склікалі свой – III Усерасійскі з'езд Саветаў. На ім выступілі і беларускія сацыялісты Грыб і Зміцер Жылуновіч, якія наракалі на разгон дэмакратычна абранага Усебеларускага з'езда. Там жа выступіў ініцыятар разгону Карл Ландэр. Але больш цікавы выступ-адказ Леніна, які заявіў, што дэмакратыя "ёсць адна з формаў буржуазнага грамадства, за якую стаяць усе здраднікі сапраўднага сацыялізму". Такім чынам кіраўнік Савецкай Расіі апраўдаў і разгон Усебеларускага з'езда.

– Ці можна Раду БНР лічыць праваперaемніцай Усебеларускага з'езда – першага прадстаўнічага беларускага форуму?

– Дык яна і была праваперaемніцай. На Усебеларускім з'ездзе была абрана Рада з'езда. Калі бальшавікі разагналі з'езд, адбыўся сход дэлегатаў у дэпо Лібава-Роменскай чыгункі – рабочыя далі прытулак. І там Рада была абвешчана органам краёвай улады ў Беларусі. Праз тры дні пасля разгону быў створаны Выканаўчы камітэт Рады Усебеларускага з'езда на чале з Язэпам Варонкам. Дэлегаты з'езда на сходзе дарычылі Радзе папоўніць свой склад за кошт прадстаўнікоў сацыялістычных партый іншых нацыянальнасцяў. І ў Раду былі каатаваны прадстаўнікі яўрэяў, літоўцаў, палякаў, украінцаў. 19 сакавіка 1918 года Рада Усебеларускага з'езда абвясціла сябе Радай Беларускай Народнай Рэспублікі. Гэта і ёсць самая сапраўдная пераемнасць.

– Як ставіліся адзін да аднаго беларускія прыхільнікі БНР і прыхільнікі Беларускага нацыянальнага камісарыята, дзякуючы якому праз год будзе абвешчана БССР?

– Як маглі ставіцца былыя старшыні БСГ Зміцер Жылуновіч і Язэп Дыла да сваіх былых таварышаў па партыі – Аляксандра Прушынскага, Язэпа Лёсіка, Аркадзя Смоліча ды іншых? Праўда, былі ў Жылуновіча сутычкі з Варонкам, але гэта хутчэй асабістыя антыпатыі. Вы чыталі газету "Дзянніца"?

– Орган Белнацкама, які рэдагаваў у Маскве Жылуновіч (Гартны)?

– Так, разам з Янкам Пятровічам (Нёманскім). Гэта крыніца па гісторыі БНР: там апублікаваны не адзін яе дакумент. І я разумею Жылуновіча. Публікуючы інфармацыю аб школьніцтве, аб культурніцкай справе, паведамляючы пра адкрытыя ў БНР настаўніцкія ды беларусазнаўчыя курсы, ён паказваў бальшавікам: глядзіце, што робяць *там*, а вы не хочаце гэтага рабіць *тут*. Паказваў бальшавікам, якія ўцяклі з Мінска і аселі ў Смаленску, – Мяснікову, Кнорыну і кампаніі, што ўваходзілі ў гэтак званы Аблвыкамзах.

«Калі б не БНР, мы маглі апынуцца ў статусе Татарстана ці Чувашыі»

– Калі вярнуцца да таго агучанага дырэктарам Інстытута гісторыі лагічнага ланцужка БНР – ССРБ – БССР – Рэспубліка Беларусь, то відавочна: без БНР не было б незалежнай Беларусі. Гісторыя не прызнае ўмоўнага ладу, і ўсё ж уявім, што 25 сакавіка 1918 года нічога не адбылося. У які бок магло б закруціцца кола беларускай гісторыі?

– Кола беларускай гісторыі магло спыніцца на аўтаноміі ў складзе Расіі. А абвяшчэннем незалежнасці БНР была пастаўлена тая вешка, за якую назад не адступіш. І беларускія камуністы з поўным правам ставілі пытанне пра самастойную (няхай сабе савецкую, падбальшавіцкую) Беларускую Рэспубліку. І яна была створана. Разумеецца, ад 25 сакавіка 1918 года Беларусь ужо не з'яўлялася часткай Расіі. Бальшавікі змушаны былі фармальна прызнаць права Беларусі на самастойнасць. Сталін у 1922 годзе спрабаваў зрабіць савецкія рэспублікі аўтаноміямі, але на абарону іх няхай квазінезалежнасці выступіў Ленін. І фармальна яны засталіся самастойнымі, і з іх быў створаны СССР. Калі б не БНР і не ССРБ, мы маглі апынуцца ў 1991 годзе ў статусе Башкартастана, Татарстана ці Чувашыі. Такая логіка гісторыі. 22 студзеня 1919 года на пасяджэнні Цэнтральнага бюро Кампартыі бальшавікоў Беларусі Ісак Рэйнгальд, першы савецкі камісар фінансаў Беларусі, гаварыў: "Существование Белорусской Рады заставило большевиков выдвинуть Белорусскую Советскую Республику". Думаю, гэта красамоўнае сведчанне.

– У свой час вы пазнаёмілі мяне з Зоськай Верас, за што я вам да гэтай пары ўдзячны. А ці ведалі вы тады, у канцы 1980-х, пра яе ролю ў гісторыі БНР? Ці ўсведамлялі, што седзіце і размаўляеце з сябрам Рады БНР?

– Я нічога гэтага не ведаў, і дзякуй Богу! Калі б я запытаў у Зоські Верас пра Раду БНР, то, пэўна, яна западозрыла б, што я падасланы адпаведнымі службамі. Ці калі б я пачаў распытваць у яе пра дзейнасць Мінскага камітэта Беларускай сацыялістычнай грамады, дзе яна была разам з Аркадзем Смолічам (ён быў старшынёй, а яна – сакратаркай). Як цяпер высвятляецца з перапіскі Зоські Верас, яна старанна заціняла сваю палітычную дзейнасць. І яе трэба зразумець. Сын Людвікі Антонаўны Антон Шантыр і яе зяць Лявон Антонавіч Луцкевіч прайшлі праз ГУЛАГ. Таму яна проста мусіла сцерагчыся.

– Мусіла сцерагчыся, але дакументы не знішчыла, захавала і перадала ў верныя рукі. Я маю на ўвазе пратаколы беларускіх з'ездаў 1917 года. Цягам мінулага года вы на сайце Радыё Свабода апублікавалі цыкл артыкулаў пра дзеячаў БНР пад агульнай назвай "Яны былі першыя". Давайце прыгадаем, як скаліся лёсы кіраўнікоў Беларускай Народнай Рэспублікі?

– У асноўным трагічна. Давайце возьмем прэм'ер-міністраў і старшыняў Рады БНР. Першы старшыня Рады БНР **Янка Серада** быў арыштаваны ў 1930-м і бясследна згінуў. Прэм'ер-міністр **Раман Скірмунт** – забіты рэвалюцыйна настроенымі сялянамі ў 1939-м. Прэм'ер-міністр **Антон Луцкевіч** – памёр у савецкай турме. Прэм'ер-міністр **Вацлаў Ластоўскі** – расстраляны ў 1938-м. Прэм'ер-міністр **Аляксандр Цвікевіч** – расстраляны ў 1937-м... Гэта толькі першыя асобы, не кажучы пра віцэ-прэм'ераў, як, скажам, **Аркадзь Смоліч**, які таксама быў расстраляны. Сёй-той выехаў за мяжу і там ацалеў. Мы ведаем, што ў Празе на Альшанскіх могілках пахаваны старшыні Рады БНР **Пятро Крачэўскі** і **Васіль Захарка**. На жаль, я да гэтай пары не магу знайсці магілу **Язэпа Варонкі** – старшыні першага ўрада БНР. Ён пахаваны на праваслаўных могілках у Чыкага, але дзе – ніхто не ведае. З пэўнай асцярогай трэба ставіцца да ранейшых даведнікаў, дзе, напрыклад, паведамляецца, што старшыня Рады БНР **Язэп Лёсік** памёр ад сухотаў у турме (у Вікіпедыі – што ад голаду, таксама ў турме). Гэта цікава, бо я памятаю, як органы дзяржбяспекі паведамлялі, што ксёндз **Адам Станкевіч** (сябра Рады БНР) памёр у Тайшэтлагу "от ожирения сердца". Мы цяпер ведаем абставіны смерці айца Адама. Хутчэй за ўсё, пад эўфемізмамі "памёр ад сухотаў", "памёр ад голаду" хаваецца расстрэл. Імёны і даты можна пералічваць доўга. Гэта наша нацыянальная трагедыя.

«Акт 25 Сакавіка можна было б выставіць у Нацыянальнай бібліятэцы»

– У Вільнюсе нядаўна быў выстаўлены на ўсеагульны агляд Акт аб Незалежнасці Літвы, прычым у будынку, дзе быў прагалошаны 16 лютага 1918 года. Ці магчыма тое самае зрабіць у Мінску?

– Магчыма. У Нацыянальным архіве ляжыць тэкст 3-й Устаўнай граматы, падпісаны народнымі сакратарамі БНР. Праўда, Юбілейны дом, дзе засядаў Народны Сакратарыят БНР, мінскія ўлады аддалі Праваслаўнай царкве. Будаўнік дома Андрэй Сніткa, цесць Браніслава Тарашкевіча, наколькі мне вядома, царкве яго не ахвяроўваў. Акт 25 Сакавіка можна было б выставіць там. А калі царква будзе супраць – у Нацыянальным музеі гісторыі і культуры ці ў Нацыянальнай бібліятэцы, дзе ёсць адпаведныя ўмовы.

– І апошняе пытанне. Як айцы БНР маглі б ацаніць палітычны лад і тую нацыянальную палітыку, якая праводзіцца ў Рэспубліцы Беларусь?

– Думаю, няўхвальна. Нагадаю, Актам 25 Сакавіка былі заяўлены тры пастулаты. Першы: Беларусь не ўваходзіць у склад Расіі. Другі: Беларусь незалежная. І трэці: Беларусь дэмакратычная. Я маю сумненні наконт незалежнасці Беларусі. Гэта ж факт, што кіраўнік Рэспублікі Беларусь не можа без згоды маскоўскага патрыярха запрасіць у сваю краіну кіраўніка дзяржавы Ватыкан. І бясспрэчна тое, што Беларусь не стала дэмакратычнай. Ідэал бацькоў БНР не дасягнуты. У Беларусі, як ні ў адной еўрапейскай краіне, створаны ідэальныя ўмовы для эксплуатацыі працоўных – кантрактная сістэма і падаўленне вольных прафсаюзаў. Як паглядзелі б на гэта сацыял-дэмакраты Прушынскі, Луцкевіч, Лёсік, Тарашкевіч? Я ўжо маўчу аб правах чалавека, якія былі абвешчаны ў 2-й Устаўнай грамаце. Сённяшняя недэмакратычная Беларусь, дзе занядбанае беларускае школьніцтва, дзе ў занепадзе беларускамоўнае дзяржаўнае кнігавыданне, дзе электронныя СМІ вяшчаюць пераважна на мове ўсходняга суседа, – гэта не той ідэал, які быў у айцоў БНР. Мяркую, непрымальна для іх было б і тое, што ўлада мае намер адзначаць 25 Сакавіка не пад бел-чырвона-белым сцягам і не пад гербам "Пагоня", а пад нейкімі незразумелымі для іх сімваламі.

Народная Воля http://www.nv-online.info 6 ЛЮТАГА 2018 г.

ПА-ЗА ГУЛЬНЁЙ

Ці выжывуць «Крумкачы»?

Футбольная каманда застаецца ў "зоне рызыкі".

Як раней паведамляла наша газета, футбольны клуб "Крумкачы" можа не атрымаць ліцэнзію і пакінуць вышэйшую лігу. У такім выпадку яго заменіць мінскае "Тарпеда", якое ў мінулым сезоне заняло ў першай лізе 3-е месца. Дарэчы, уладальнік "Тарпеда" – расійскі бізнесмен Міхаіл Міроненкаў – абяцае, што ў выпадку, калі каманда апынецца ў вышэйшай лізе, бюджэт клуба на сезон складзе каля 1 мільёна долараў.

"Крумкачы" пра такія грошы могуць толькі марыць, у клуба застаюцца вялікія даўгі перад футбалістамі. Многія з іх разбягаюцца.

Піліп Іваноў, які зараз перайшоў з "Крумкачоў" у мінскае "Дынама", ахарактарызаваў сітуацыю ў былой камандзе так: *"Вельмі хочацца верыць, што ў клуба будзе ўсё ў парадку, але ў гэта не верыцца. Хто будзе ўкладваць грошы, ведаючы, што ў клуба такія запазычанасці? Тым больш што ніхто не хоча, каб каманда боўталася ўнізе турнірнай табліцы. Які сэнс залазіць у яшчэ большыя даўгі, каб пратрымацца яшчэ адзін сезон? Патрэбна больш рэальна глядзець на рэчы".*

Дарэчы, днямі Камітэт па статусе і пераходах ігракоў Федэрацыі футбола паведаміў, што "Крумкачы" за тое, што маюць запазычанасці перад ігракамі, не будуць пазбаўлены 3 ачкоў.

"Такое рашэнне прынята, зыходзячы з таго, што старшыня праўлення футбольнага клуба "Крумкачы" Дзяніс Шунто запэўніў, што запазычанасці будуць пагашаны да 21 лютага 2018 года", – паведамілі ў федэрацыі.

– Што будзе далей з клубам? – пацікавіўся я ў заснавальніка клуба.

– Шчыра скажу: грошай няма, – кажа Дзяніс. – Клуб, як вядома, падаў у федэрацыю заяўку на свой удзел у чэмпіянаце. Здаецца, да 19 лютага федэрацыя будзе праводзіць аўдыт, каб даць адказ на пытанне, наколькі "Крумкачы" фінансава здольныя. Запазычанасці вялікія, таму не ведаю, як каманда выйдзе з гэтай сітуацыі. І не магу нават спрагназаваць, што будзе з "Крумкачамі" далей…

Алесь СВЯТЛАНІЧ.

ГАСТРОЛЬ

Беларускі балет з'ехаў у Мексіку

6 лютага беларускія артысты пакажуць балет "Лебядзінае возера" ў Мексіцы.

"Напярэдадне – паўтара месяца гастроляў, 35 спектакляў за 45 дзён, вялікія пераезды, – распавялі "Народнай Волі" ў тэатры. – *Для Вялікага тэатра гэта будуць другія гастролі ў такую прыгожую краіну. У мінулы раз мексіканцы дзіўна добра прымалі спектакль «Дон Кіхот».*

«Гастролі – гэта заўсёды вялікая адказнасць. Трэба разумець: у першую чаргу мы ўяўляем краіну і тэатр. І гэта не гучныя словы, – гаворыць народны артыст Беларусі, мастацкі кіраўнік балета Вялікага тэатра **Юрый Траян**. – *Несумненна, заўсёды прыемна, калі цябе прымаюць так цёпла, як нядаўна нас сустракалі еўрапейскія гледачы».*

З мексіканскага турнэ артысты Вялікага тэатры оперы і балета вяртаюцца якраз у Дзень Волі – 25 сакавіка.

Вера ВІР.

ГУЛЬНІ-2018

Сёмая Алімпіяда Сяргея Далідовіча

Нашы лыжнікі традыцыйна не прывозяць дадому алімпійскія медалі, але свае героі ёсць і ў гэтым відзе спорту.

Летам мінулага года 44-гадовы беларускі лыжнік Сяргей Далідовіч аб'явіў пра збор грошай, якія яму былі неабходны для ўдзелу ў Зімовых алімпійскіх гульнях-2018.

«Так выйшла, што з-за розных абставін я не маю магчымасці трэніравацца з нацыянальнай зборнай, – звяртаўся Сяргей да грамадскасці. – *У нейкі момант нехта палічыў, што Далідовіч занадта стары для таго, каб заставацца найлепшым лыжнікам Беларусі. Мне здаецца, гэта несправядліва, калі мая галоўная віна – узрост. Гатовы даказаць на лыжні, што менавіта я варты прадстаўляць краіну на Алімпіядзе-2018. Зараз я магу трэніравацца самастойна ў Раўбічах, пакуль з мяне не патрабуюць грошай за выкарыстанне спарткомплексу. Маёй спартыўнай пенсіі ў 350 рублёў хапае на транспартныя выдаткі і харчаванне. Адначасова для таго, каб патрапіць на Алімпіяду, неабходна прыняць удзел у адборачных спаборніцтвах і прайсці зборы за мяжой. Па маіх падліках, падрыхтоўка на ўзроўні нацыянальнай зборнай абыдзецца ў 30 тысяч рублёў. Гэтую суму неабходна сабраць да пачатку кастрычніка».*

Неабходныя грошы Сяргею Далідовічу назбіралі даволі хутка. Яшчэ б! Чалавек вырашыў адправіцца на сваю сёмую зімовую Алімпіяду! Уражвала мэтанакіраванасць Сяргея, які, да слова, прызвычаіўся ўсяго дасягаць сам яшчэ з дзяцінства.

"Гісторыя маёй сям'і складаная, – шчыра распавядаў ён. – *Маці, бацька і брат памерлі ад алкагалізму. Да 35 гадоў бацька не браў у рот ні кроплі, не курыў. Але неяк фарбаваў цыстэрны са смалой, шабашыў: грошай не было. Калі вылазіў, лопнула лямпачка, і смала загарэлася. Тэхніка бяспекі была парушана. Тата атрымаў больш за сорак працэнтаў апёкаў. Быў на мяжы жыцця і смерці. Пасля гэтага пайшло-паехала, і ўсё вылілася ў алкагалізм. Гэтак жа і маці. Калі я ад'язджаў з Оршы, праблемы ў сям'і ўжо меліся. Але я быў любімым сынам, мяне гэта не закранула. Старэйшы брат памёр у 44 гады. Бацька – у 58, маці – у 60. З 13 гадоў ніводнай майкі мне ніхто не купіў – усё сам…"*

Сяргей, дзякуючы фінансавай падтрымцы людзей, правёў паўнацэнную падрыхтоўку да Гульняў-2018, а напрыканцы мінулага года яго чакала яшчэ адна прыемная навіна. Камісіяй Міжнароднага алімпійскага камітэта былі дыскваліфікаваны за допінг двое расійскіх спартсменаў – **Аляксандр Лягкоў** і **Максім Вылягжанін**, якія на Алімпіядзе ў Сочы па выніках гонкі на 50 км узялі адпаведна золата і серабро. Далідовіч, які быў у лыжным марафоне пятым, адразу стаў трэцім, і з'явілася магчымасць атрымаць бронзавы медаль за Гульні-2014.

Але, як кажуць, як прыйшло, так і сышло. 1 лютага **Спартыўны арбітражны суд** у Лазане вынес рашэнне аб адмене пажыццёвай дыскваліфікацыі 28 расійскіх спартсменаў. У іх ліку былі Лягкоў і Вылягжанін. Такім чынам, і нечаканы медаль для беларуса "адваліўся" гэтак жа раптоўна, як і з'явіўся.

Сам Сяргей Далідовіч шчыра прызнаецца, што на высокія месцы на Алімпіядзе беларускім лыжнікам спадзявацца не даводзіцца.

"Нашы месцы на Гульнях – недзе ў раёне 20–35-е месца, – распавёў ён. – *Усё, што бліжэй да Топ-20, будзе проста супер!"*

Нагадаем, што акрамя Далідовіча ў лыжных гонках на Алімпіядзе Беларусь будуць прадстаўляць: **Аляксандр Воранаў, Юрый Астапенка, Міхаіл Сямёнаў, Юлія Ціханава, Паліна Сераносава, Настасся Кірылава.**

Акрамя таго, стала вядома, што беларускім лыжнікам Міжнародны алімпійскі камітэт даў яшчэ дзве дадатковыя пуцёўкі на Гульні. Праўда, не вядома, хто канкрэтна скарыстаецца гэтым "падарункам". Пакуль не вызначыліся…

Алесь СІВЫ.

ДЛЯ ВЯСЁЛАЙ КАМПАНІІ

Бярозка

Словы А.Вялюгіна.
Музыка І.Лучанка.

Снягі і зоры за акном.
Заснулі ў хаце ўсе даўно…
Бярозка юная галлём
Пацiху стукае ў акно.

А ты плывеш у белы свет,
Сінее плынь тваіх вачэй…
І найдалейшая з планет
Сяла суседняга бліжэй. (2 разы)

Стаіць задумная адна,
Як ветразь даўніх зім і лет.
Стаіць бярозка ля акна,
З якога мне адкрыўся свет.

Шляхі ў маленства замяло…
І сніцца сон з найлепшых сноў:
Бярозкі дзіўнае святло… (2 разы)

ВНИМАНИЕ!

«Эта фирма не имеет ничего общего с отделом виз Посольства Франции!»

Посольство Франции в Беларуси обратило внимание на деятельность фирмы, которая на своем сайте представляется как «визовый центр Франции».

«Организация EU TRENDZ не имеет ничего общего с отделом виз Посольства Франции – единственным законным органом в Беларуси, рассматривающим документы на получение виз и принимающим решение по их выдаче, – *говорит пресс-атташе Посольства Франции в Беларуси **Наталья Зайцева**.* – Посольство Франции пользуется случаем, чтобы напомнить всем соискателям виз, что только они сами, лично, должны готовить пакет документов на получение визы.

Многочисленные фирмы представляются как визовые центры для оказания услуг по подготовке и подаче документов на оформление визы, однако использование их услуг ни в коей мере не облегчает получение визы и, более того, при подаче сфальсифицированных документов увеличивает многократно риск отказа в визе».

Марина ВИШНЕВСКАЯ.

КРЫМІНАЛ

Гвалтаўнік з Серабранкі затрыманы

26-гадовы хлопец, які падазраецца ў здзяйсненні нападаў на жанчын з нажом, затрыманы 3 лютага каля другой гадзіны ночы аператыўнымі супрацоўнікамі ГУУС Мінгарвыканкама, паведаміла прэс-служба сталічнай міліцыі.

Мужчына нападаў на жанчын у мікрараёне "Серабранка". Пагражаючы нажом, спрабаваў згвалціць ахвяру, а таксама забраць яе рэчы. У студзені ў лясным масіве на вуліцы Якубава была згвалтавана 18-гадовая дзяўчына, а ў дачыненні да яшчэ дзвюх жанчын спробы нападу не былі даведзены да канца: перашкодзілі людзі, што праходзілі міма.

Падазроны быў затрыманы на вуліцы Малініна. У маладога чалавека быў знойдзены кухонны нож.

Знаходзячыся ў раённым упраўленні міліцыі, малады чалавек прызнаўся ў злачынстве і раскаяўся. Супрацоўнікам міліцыі ён патлумачыў, што здзяйсняў злачынствы дзеля сексуальнага задавальнення і матэрыяльнага ўзбагачэння. Для таго каб увесці супрацоўнікаў міліцыі ў зман, зламыснік пераапранаўся ў розную вопратку, а бачныя татуіроўкі хаваў пад адзеннем.

Затрыманы раней прыцягваўся да крымінальнай адказнасці за ўхіленне ад вайсковай службы, афіцыйна нідзе працаўладкаваны не быў, часам падпрацоўваў на аўтамыйцы.

НА ЗДОРОВЬЕ!

ЧТО БУДЕТ, если есть чернослив каждый день?

Чернослив – это высушенные плоды домашней сливы разных сортов: Венгерка (итальянская и обыкновенная), Стенли, Ренклод Альтана, Кромань.

Качественный чернослив должен быть мягким, но упругим, не пересушенным. При правильной сушке из одного килограмма свежих слив получается примерно двести граммов сухофруктов.

Впервые чернослив был получен в VI веке до нашей эры на территориях, расположенных вдоль побережья Каспийского моря. Ученые считают, что местные жители начали подвяливать спелые сливы на солнце, пытаясь увеличить срок хранения урожая. Чернослив используется для приготовления конфет (например, «Чернослива в шоколаде»), десертов, салатов, мясных и овощных горячих блюд, в качестве начинки для пирожков и ингредиента для компота. Народные целители используют сушеные сливы для лечения целого спектра нарушений в работе организма.

Состав чернослива: витамины и минералы

Витаминный состав чернослива настолько богат, что не включить эти плоды в свой рацион – просто преступление!

Витамины в 100 г сушеных слив

1.А, ретинол и эквивалентные ему соединения – 38,713 мкг

2.B_5, пантотенат – 0,419 мг

3.С, аскорбиновая кислота – 0,577 мг

4.B_1, тиамин – 0,049 мг

5.B_6, пиридоксин – 0,203 мг

6.Е, альфа-токоферол, токофероловый эквивалент – 0,427 мг

7.B_2, рибофлавин – 0,184 мг

8.РР, никотиновая кислота, ниациновый эквивалент – 1,879 мг

9.B_9, фолиевая кислота – 3,904 мкг

10.B_4, холин – 10,093 мг

Кроме этого, в сушеных сливах обнаружены такие полезные соединения, как филлохинон (витамин К, содержание – 59,494 мкг на 100 г продукта) и бетаин (0,399 мг на 100 г).

Макроэлементы в 100 г сушеных слив

1.Фосфор – 68,773 мг
2.Магний – 40,836 мг
3.Калий – 731,294 мг
4.Натрий – 1,944 мг
5.Кальций – 42,106 мг
6.Фтор – 3,966 мкг

Сушеная слива среднего размера весит 15 г. Это означает, что в 1 плоде содержится около 36 ккал. В стандартный 200-миллилитровый стакан вмещается около 250 г сушеных слив. Энергетическая ценность этой порции продукта – 600 ккал.

Польза чернослива для организма

Концентрация витаминов, микроэлементов и клетчатки в черносливе значительно выше, чем в свежих сливах, поэтому сушеный продукт намного удобнее использовать в лечебных целях.

Чернослив невероятно важен для всех систем человеческого организма. Диетологи часто назначают его в качестве слабительного средства, а также для улучшения оттока желчи и выделения желудочного сока.

Если ежедневно съедать 5 плодов чернослива – можно навсегда забыть о заболеваниях желудочно-кишечного тракта и потерять большую часть лишнего веса. Польза чернослива для других органов и систем также очевидна.

При остеопорозе

Согласно статистике Российской ассоциации по остеопорозу, в России насчитывается 14 млн человек с диагнозом «остеопороз», еще у 20 млн наблюдается остеопения (сниженная костная масса).

Чернослив помогает предотвратить ломкость костей. Эта проблема особенно актуальна для женщин в период менопаузы. Ученые из Флоридского университета заявили, что ежедневное употребление 10 сушеных слив позволит предотвратить развитие остеопороза и избежать переломов.

«За свою карьеру я протестировал множество видов фруктов, включая инжир, финики, сушеную клубнику и изюм, но ни один из них по эффективности даже не приближался к черносливу. С точки зрения здоровья костей чернослив является исключительным», – отмечает профессор Флоридского университета Бахрам Арджманди.

При запоре

Сушеные сливы – мягкое, но эффективное слабительное средство. Для того чтобы справиться с продолжительным запором, достаточно перед каждым приемом пищи съедать 3 распаренных в кипятке плода или выпивать половину стакана приготовленного из них отвара.

Для сердца

Полифенолы, калий и другие нутриенты, которые поступают в организм при употреблении в пищу чернослива, придают прочность и упругость стенкам сосудов, укрепляют сердечную мышцу, нормализуют частоту сердцебиения. Благодаря этому у людей, регулярно включающих эти сухофрукты в свой рацион, значительно снижается риск развития сердечных заболеваний.

Для почек

Сушеные сливы обладают мочегонным действием, помогают справиться даже с сильными отеками, улучшают работу почек, способствуют выведению шлаков и токсинов из организма.

Для зрения

Чернослив богат витамином А, положительно влияющим на зрение. Употребление продукта показано людям, которые проводят много времени за компьютером или перенесли хирургическую операцию на глазах.

При авитаминозе

Свежий чернослив – богатый источник полезных веществ. Люди, ежедневно съедающие 3–4 сушеные сливы, реже сталкиваются с проявлениями гиповитаминоза и заболеваниями, развивающимися на фоне дефицита витаминов, микро- и макроэлементов.

При ангине

В мякоти сушеных слив содержатся соединения, обладающие противомикробными и противовоспалительными свойствами. Отвар чернослива – эффективное средство для полоскания рта при ангине, стоматитах и других заболеваниях, сопровождающихся воспалением мягких тканей ротовой полости и ротоглотки.

Для замедления старения

Чернослив богат антиоксидантными соединениями, позволяющими организму успешно противостоять негативному влиянию свободных радикалов. Ежедневное употребление сушеных слив помогает замедлить старение органов, тканей и систем человеческого тела, снизить вероятность появления опухолей.

Для повышения иммунитета

При употреблении в пищу чернослива в организм поступают вещества, укрепляющие иммунную систему, снижающие риск развития инфекционных и простудных заболеваний, минимизирующие влияние негативных факторов внешней среды на органы и ткани человеческого тела.

Для правильной работы нервной системы

Витамины группы В и другие нутриенты, присутствующие в мякоти чернослива, приводят в норму работу нервной системы, снижают неблагоприятное влияние стрессов на организм, помогают бороться с тревожностью, повышенной раздражительностью, бессонницей.

Для борьбы с натоптышами и мозолями

В народной медицине сушеные сливы используют для борьбы с натоптышами и мозолями. Сухой плод отваривают в жирном молоке в течение 7 минут, разрезают пополам и прикладывают местом среза к проблемному участку. После того как слива остывает, ее заменяют новой. Общая продолжительность каждой процедуры – 10 минут.

Для повышения потенции

При регулярном употреблении чернослива повышается потенция, улучшается состав эякулята у мужчин, ослабляются проявления предменструального и климактерического синдрома у женщин.

Польза чернослива для похудения и очищения

Энергетическая ценность сушеной сливы – 256 ккал. Примерно 57 г составляют сахара. Продукт калорийный, но это не мешает его использовать для похудения. На уникальных качествах чернослива основан ряд популярных диет, например диета профессора Углова.

Обладая желчегонным, мочегонным и слабительным действием, чернослив помогает очистить кишечник от каловых отложений, вывести лишнюю воду из организма.

Еще одно из достоинств чернослива – это большое содержание в нем калия. Калий незаменим для нормального протекания обменных процессов. Все знают, что лишний вес появляется по причине нарушения обмена веществ. Нормальное содержание калия в организме помогает решить эту проблему.

БОГАТОГО УРОЖАЯ!

Лунно-солнечный посадочно-посевной календарь огородников и цветоводов на 2018 год

Запрещенные дни для посадки и пересаживания растений в 2018 году

	январь	февраль	март	апрель	май	июнь	июль	август	сентябрь	октябрь	ноябрь	декабрь
Запрещенные дни для посадки и пересаживания растений в 2018 году	16–18	15–17	16–18	15–17	14–16	12–14	12–14	10–12	8–10	8–10	6–8	6–8

	январь	февраль	март	апрель	май	июнь	июль	август	сентябрь	октябрь	ноябрь	декабрь
Полнолуние в 2018 году	2,31	–	2,31	30	29	28	27	26	25	24	23	22

Наилучшие дни для посадки и посева конкретных культур на 2018 год

«Наилучшие дни» – не означает, что они единственно возможные.

Прочерк означает, что сажать и сеять можно в любой день благоприятной фазы Луны, исключая запрещенные дни.

Растение	январь	февраль	март	апрель	май	июнь	июль	август	сентябрь	октябрь	ноябрь	декабрь
очень благоприятны для большинства растений с подземной съедобной частью (корнеплоды)	10–11	6–8	6–7	2–3, 12–13	1, 9–11	6–7, 10–11	3–4, 8–9, 30–31	1, 4–5, 8–9, 27–28, 31	1, 5–6, 27–29	2–3, 25–26, 29–30	25–26	4–5, 23–24, 31
очень благоприятны для большинства растений с надземной съедобной частью	1, 20–21, 25–26, 29–30	18, 21–22, 25–26	20–21, 24–26	18, 21–22, 29	18–19, 27–28	15, 23–24	20–22	16–18	13–14, 23–24	11–12, 20–21	16–18, 21–22	14–15, 18–19
цветы луковичные, клубневые, корневищные, в т.ч. комнатные	5–7, 10–11	2–3, 6–8	6–7	2–3, 12–13	1, 9–11	6–7, 10–11	3–4, 8–9, 30–31	1, 4–5, 8–9, 27–28, 31	1, 5–6, 27–29	2–3, 25–26, 29–30	6–7, 25–26	2–5, 23–24, 30–31
цветы из семян	1, 20–21, 25–26, 29–30	18, 21–22, 25–26	1, 20–21, 24–26, 29–30	18, 21–22, 25–26, 29	18–19, 22–23, 27–28	15, 18–20, 23–24	16–17, 20–22	13, 16–18	13–14, 23–24	11–12, 20–21	16–18, 21–22	14–15, 18–19
декоративные лианы, комнатные лианы	1, 20–21, 25–30	18,21–26	20–26	18–22, 29	17–19, 27–28	15, 23–24	20–22	16–18	13–14, 23–24	11–12, 20–21	16–18, 21–22	14–15, 18–19, 21
кабачки, патиссоны, тыква	1, 20–21, 25–30	18,21–26	20–26	18–22, 29	17–19, 27–28	15, 23–24	20–22	16–18	13–14, 23–24	11–12, 20–21	16–18, 21–22	14–15, 18–19, 21
брюква, репа	10–11	6–8	6–7	2–3, 12–13	1, 9–11	6–7, 10–11	3–4, 8–9, 30–31	1, 4–5, 8–9, 27–28, 31	1, 5–6, 27–29	2–3, 25–26, 29–30	25–26	4–5, 23–24, 31
горох, фасоль, бобы	1, 20–21, 25–30	18,21–26	20–26	18–22, 29	17–19, 27–28	15, 23–24	20–22	16–18	13–14, 23–24	11–12, 20–21	16–18, 21–22	14–15, 18–19, 21
земляника садовая (клубника)	–	–	–	27–28	24–26	21–22	18–19	14–15	11–12	–	–	–
ревень, фенхель, кольраби	8–9	4–5	3–5	1	–	–	–	–	–	–	5	2–3, 29–30
капуста (в т.ч. цветная), спаржа	1, 20–21, 25–26, 29–30	18, 21–22, 25–26	20–21, 24–26	18, 21–22, 27–29	18–19, 24–28	15, 21–24	18–22	14–18	11–14, 23–24	11–12, 20–21	5, 16–18, 21–22	2–3, 14–15, 18–19, 29–30
картофель, топинамбур, арахис	8–11	4–8	3–7	1–3, 12–13	1, 9–11	6–7, 10–11	3–4, 8–9, 30–31	1, 4–5, 8–9, 27–28, 31	1, 5–6, 27–29	2–3, 25–26, 29–30	5, 25–26	2–5, 23–24, 29–31
лук на перо	1, 20–21, 25–26, 29–30	18, 21–22, 25–26	1, 20–21, 24–26, 29–30	18, 21–22, 25–29	18–19, 22–28	15, 18–24	16–17, 20–22	13, 16–18	13–14, 23–24	11–12, 20–21	16–18, 21–22	14–15, 18–19
лук на репку	1, 20–21, 25–26, 29–30	18,21–22, 25–26	3–5, 20–21, 24–26	1, 18, 21–22, 29	18–19, 27–28	15, 23–24	20–22	16–18	13–14, 23–24	11–12, 20–21	16–18, 21–22	14–15, 18–19
морковь, пастернак (на корень)	1, 8–9, 20–21, 25–26, 29–30	4–5, 18,21–22, 25–26	3–5, 20–21, 24–26	1, 18, 21–22, 29	18–19, 27–28	15, 23–24	20–22	16–18	13–14, 23–24	11–12, 20–21	5, 6–18, 21–22	2–3, 14–15, 18–19
огурцы, арбуз, дыня, кукуруза	1, 20–21, 25–30	18,21–26	1, 20–26, 29–30	18–22, 22–29	17–22, 27–28	15–19, 23–24	13–15, 20–22	11–12, 16–18	13–14, 23–24	11–12, 20–21	16–18, 21–22	14–15, 18–19, 21
перец сладкий, баклажаны	1, 20–21, 25–26, 29–30	18, 21–22, 25–26	1, 20–21, 24–26, 29–30	18, 21–22, 25–26, 29	18–19, 22–23, 27–28	15, 23–24	20–22	16–18	13–14, 23–24	11–12, 20–21	16–18, 21–22	14–15, 18–19
перец жгучий, острый (любит посев в знаке Стрельца, независимо от фазы Луны)	12–13	9–10	8–10	4–6	2–3	25–27	23–24	19–20	15–17	13–14	9–10	–
петрушка на зелень	–	–	1, 29–30	25–26	22–23	18–20	16–17	13	23–24	–	–	–
петрушка на корень	5–7	2–3	24–26	–	–	–	–	–	–	6–7	2–4, 30	1, 27–28
подсолнечник	–	–	–	29	27–28	23–24	20–22	16–18	13–14	11–12	–	–
редис, редька, дайкон	–	2–3	–	12–13	9–11	6–7	3–4, 30–31	1, 27–28	–	–	–	–
салат, шпинат, мангольд	1, 29–30	25–26	24–26	21–22	18–19	15	–	–	–	–	–	–
свекла	6–8	6–7	2–3, 12–13	1, 9–11	6–7	3–4, 30–31	1, 8–9, 27–28	5–6	2–3, 29–30	25–26	4–5, 23–24, 31	–
сельдерей (корневой)	8–9	4–5	3–5	1	–	10–11	8–9	4–5, 31	1, 27–29	25–26	5	2–3, 29–30
томаты	1, 25–26, 29–30	21–22, 25–26	20–21, 24–26	18, 21–22, 29	18–19, 27–28	15, 23–24	20–22	16–18	13–14	11–12	21–22	18–19
укроп, кинза, тмин, горчица	–	–	–	27–28	24–26	21–22	18–19	14–15	11–12	–	–	–
хрен	8–9	4–5	3–5	1	–	–	–	–	–	–	5	2–3, 29–30
чеснок	12–13	9–10	8–10	4–6	–	–	–	–	–	–	9–10	–

Неблагоприятные дни для посадки и пересаживания растений в 2018 году, лучше воздержаться от посадок

	январь	февраль	март	апрель	май	июнь	июль	август	сентябрь	октябрь	ноябрь	декабрь
Неблагоприятные дни для посадки и пересаживания растений в 2018 году, выпадают на прохождение Луны по бесплодным знакам зодиака, лучше воздержаться от посадок:	3–4, 19, 22–23, 31	1, 14, 19–20, 27–28	13–15, 19, 27–28	9–11, 14, 23–24	7–8, 12–13, 20–21	3–5, 8–9, 16–17, 30	1–2, 5–7, 14–15, 28–29	2–3, 24–25, 29–30	7, 20–22, 25–26	4–5, 17–19, 22–24, 31	1, 14–15, 19–20, 27–29	11–13, 16–18, 25–26

МЧС ПРЕДУПРЕЖДАЕТ

УЛЫБНИТЕСЬ...

***

Идет ирландская свадьба. Ведущий объявляет:

– А теперь пусть все женатые встанут рядом с человеком, благодаря которому их жизнь обрела смысл.

Бармена чуть не затоптали насмерть…

***

Одесская мама выговаривает сыну:

– Иди женись, иди… Делай маму сиротой!

***

Марина бросила Виталика, когда узнала, что он купил два алмазных диска какой-то там болгарке.

***

– У тебя всегда есть деньги. Откуда? Ведь твой муж скупердяй!

– Если мне нужны деньги, я начинаю скандалить и заявляю, что уеду от него к маме, и он тут же дает мне на билет…

***

На первом свидании надо проявить себя с лучшей стороны, поэтому Зинаида взяла с собой термос с борщом.

***

– Коньяк полезен для сердца, он расширяет сосуды.

– Да, но потом они снова сужаются.

– А вот этого мы не допустим!!!

***

Муж выносит мусор, а жена – мозг.

***

Из народного опыта: если пьянка дошла до торта – она не удалась.

***

– Свой первый миллион я заработал уже через полгода после свадьбы. Это был миллион претензий от жены.

ХОЗЯЙКЕ НА ЗАМЕТКУ

Маленькие хитрости при приготовлении рыбы

1. Перед обработкой рыбы поместите ее в посуду с водой: если рыба тонет, она свежая, если нет, то откажитесь от приготовления данного продукта.
2. Для устранения сильного запаха при жарении рыбы в растительное масло положите одну картофелину, очищенную и нарезанную ломтиками.
3. Рыбный бульон солят в самом начале варки.
4. Соленую рыбу, прежде чем разделывать, заливают холодной водой, чтобы она слегка набухла – тогда ее легче будет чистить.
5. Чтобы рыба не разваливалась при жарке, ее нужно разделать и посолить за 15 минут до приготовления.
6. Сильно соленую рыбу вымачивают в холодной воде в течение 4–6 часов. Через каждые 1–2 часа воду меняют. Хранить вымоченную рыбу не рекомендуется.
7. Внутренности рыбы (некрупной) можно удалить, не разрезая брюшка. Для этого нужно сделать глубокий разрез возле жабр, перерубить позвоночник и удалить голову вместе с внутренностями.
8. При жарке рыбы добавьте в горячее масло немного соли, тогда рыба приобретет хрустящую корочку.
9. Чтобы рыба хорошо отчищалась от чешуи, ее нужно опустить в кипяток, а затем положить в теплую воду с добавлением уксуса.
10. Кожа с рыбы легко снимается, если предварительно опрыскать ее уксусом.
11. Если селедка слишком соленая, ее нужно вымачивать в чае или молоке.
12. Чтобы рыба хорошо подрумянилась, надо, перед тем как зажарить, вытереть ее полотенцем.
13. Чешуя легче удаляется, если начать чистить рыбу от спинного плавника к брюшку и хвосту.
14. Морская рыба будет нежнее, если за 30–40 минут до жарки ее посыпать сахаром.
15. Мелкую и порезанную на куски рыбу закладывают в кипящую воду, чтобы она не переварилась.
16. Мороженую рыбу при варке можно класть только в холодную воду.
17. Не рекомендуется отваривать миногу, леща, угря и карпа – бульон из них получается горьковатым.
18. Крупную рыбу при варке кладут в холодную воду, а когда закипит, по мере необходимости добавляют воды.
19. Все рыбные кушанья нельзя варить при сильном кипении. В начале закипания следует уменьшить нагрев и продолжать варку при слабом кипении, что видно по едва заметному, но не прекращающемуся движению жидкости.
20. При чистке скользкой рыбы можно опускать пальцы в соль – это облегчит труд.
21. Чистить рыбу проще всего при помощи обычной терки под несильной струей холодной воды. Чистят рыбу в направлении от хвоста к голове.
22. Чтобы определить готовность вареной рыбы, надо воткнуть в нее спичку. Если спичка легко входит в мякоть, блюдо готово.
23. Жарить рыбу нужно в небольшом количестве жира, лучше всего использовать смесь растительного и сливочного масла; не кладите кусочки плотно друг к другу, иначе не получиться аппетитной корочки со всех сторон.
24. Если от обеда или ужина осталась отварная или жареная рыба, можно хранить ее на холоде не дольше 1–2 дней и обязательно перед подачей к столу отварную рыбу надо прокипятить в рыбном бульоне или воде, а жареную дополнительно прожарить – каждый кусочек с обеих сторон.
25. Икра зернистая долго не высохнет, если в банку с икрой налить сверху тонкий слой растительного масла и плотно закрыть.
26. Залогом ароматного рыбного бульона является наличие в нем нескольких видов рыбы.

Адрас рэдакцыі:
220030 Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: тэл./факс (017) 328-68-71.
Рэкламны аддзел (017) 328-66-09.
nvonlineinfo@gmail.com
http://www.nv-online.info

Падпісныя індэксы:
63222 – для індывідуальных падпісчыкаў,
632222 – для прадпрыемстваў і арганізацый.

Заснавальнік і галоўны рэдактар Іосіф Паўлавіч СЯРЭДЗІЧ

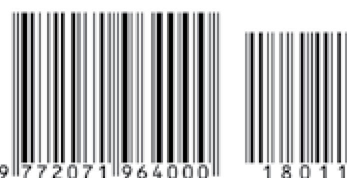

Паколькі ў рэдакцыі няма магчымасці рэцэнзаваць і вяртаць нявыкарыстаныя матэрыялы, яна пакідае права ўступаць у перапіску за сабой. За інфармацыю, размешчаную ў рэкламных аб'явах, рэдакцыя не адказвае. Могуць друкавацца матэрыялы, у якіх пазіцыя аўтараў не падзяляецца газетай. Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі сродку масавай інфармацыі №947 ад 6 студзеня 2010 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь (пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі №224 ад 6 сакавіка 2000 г.). Надрукавана ў друкарні дзяржаўнага прадпрыемства «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП №02330/106 ад 30.04.2004. Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Падпісана ў друк 05.02.2018 у 17.00. Аб'ём 4 друк. аркушы. Тыраж 23 440 экз. Заказ № 568.